

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivního studia

Bakalářská práce

Helena Moravcová

Archiv města Staré Sedliště

Archives of the town Staré Sedliště

Chtěla bych poděkovat vedoucí práce Prof. PhDr. Marii Bláhové, DrSc. a Mgr. Janu Edlovi za odborné konzultace. Dále kolegům ze Státního okresního archivu Tachov, kteří mě seznámili s problematikou pořádání a inventarizování archivních souborů.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

Ve Starém Sedlišti dne 10. srpna 2009

ANOTACE A KLÍČOVÁ SLOVA

Jádrem této práce je sepsání historie Starého Sedliště od první písemné zmínky do roku 1945 v některých případech s přesahy do mladšího období. Bylo využito zdrojů především z literatury regionální a archivních fondů nacházejících se ve Státním okresním archivu Tachově a Národním archivu.

Podrobně jsou popsáni majitelé panství, jejich sídlo a jejich přínos pro vývoj městečka. Dále se v práci nalézají popisy běžného života obyvatel městečka, jejich obživa, obchod a řemesla a celkově hospodaření v městečku s důrazem na výrobní podniky a pivovary.

K historii městečka neodmyslitelně patří vývoj městské správy, soupis hlavních představitelů městečka, jako byli purkmistři, starostové, radové a další zástupci. Na základě informací napsaných ve školních kronikách se podařilo zrekonstruovat vývoj školství ve Starém Sedlišti, jména většiny učitelů, seznam členů místní školní rady a počet žáků.

Práci doplňuje popis zpracování archivního souboru Archiv města Staré Sedliště a vytvoření inventáře k tomuto archivnímu souboru. Součástí inventáře je vývoj a dějiny původce archivního souboru a využití tohoto archivního souboru pro badatelskou činnost.

Klíčová slova: Staré Sedliště, archiv města, inventář, historie Starého Sedliště

SUMMARY AND KEY WORDS

The essence of this work is a composition of the little town's Staré Sedliště history since its first written remark till 1945 in some cases till more recent time period. Prime sources were employed especially from regional literature and some archival funds placed at the State district Archives Tachov and the National Archives.

Owners of the manor, their mansion house as well as their contribution to the development of the town are described in full details. This work is also rich in portrayals of town's dwellers day-to-day life, their livelihood, trade and craft, and overall economy situation in the town with accent to the manufacturing concerns and breweries.

Town history is inherently tied with municipality development and principal representatives such as portreeves, mayors, councillors and others. By virtue of information registered in school chronicles it succeeded to involve the development of education system in Staré Sedliště, most of teachers' names, list of local school board members and number of pupils.

This work is completed by the description of an archival file treatment of Archives of the town Staré Sedliště and the creation of an inventory for the archival file. As a part of the inventory is development and history of the archival file former and the usefulness of the archival file for further research actions.

Key words: Staré Sedliště, town archives, inventory, history of Staré Sedliště

OBSAH

Seznam zkratek	10
Úvod.....	11
1. Historie Starého Sedliště	13
1.1. Vývoj názvu.....	13
1.2. Majitelé panství.....	14
1.2.1. První majitelé.....	14
1.2.2. Kfelířové.....	14
1.2.3. Kavkové z Řičan.....	15
1.2.4. Brisigellové.....	15
1.2.5. Majitelé 1718 – 1772.....	16
1.2.6. Ignác Born.....	16
1.2.7. Majitelé 1782 – 1844.....	21
1.2.8. Heidlerové.....	21
1.3. Historie zámku.....	22
1.3.1. Zámek.....	22
1.3.2. Zámecká knihovna.....	23
1.4. Znak.....	24
1.5. Pečetě.....	24
1.6. Kostel a církevní dějiny.....	25
1.7. Špitál a kaple sv. Osvalda.....	27
1.8. Sochy a kříže.....	28
1.9. Obchod a řemesla.....	28
1.9.1. Obchodníci a řemeslníci v berní rule, tereziánském katastru a srovnání s 20. stoletím.....	28
1.9.2. Výrobní a firmy.....	29
1.10. Pivovar.....	30
1.10.1. Panský pivovar.....	30
1.10.2. Měšťanský pivovar.....	31
1.11. Škola.....	31
1.12. Městečko.....	41
1.12.1. Povýšení na městečko.....	41
1.12.2. Osídlení.....	42

1.12.3. Privilegia.....	43
1.12.4. Radnice.....	45
1.12.5. Purkmistři a starostové.....	46
1.12.6. Úředníci, obecní představenstvo, spolky v roce 1925.....	49
1.12.7. Železnice.....	50
1.12.8. Seznam majitelů č. p.....	50
2. Stabilní katastr jako pramen.....	62
3. Zpracování archivního souboru.....	67
3.1. Vývoj a dějiny archivního souboru.....	67
3.2. Archivní charakteristika archivního souboru.....	67
3.3. Stručný rozbor obsahu archivního souboru.....	68
Závěr.....	69
Seznam použité literatury a pramenů.....	70
Seznam příloh.....	74
Přílohy.....	76

SEZNAM ZKRATEK

AM	Archiv města
č. p.	číslo popisné
EL JAF	evidenční list jednotného archivního fondu
EL NAD	evidenční list národního archivního dědictví
hl.	hektolitr
inv. č.	inventární číslo
JAF	jednotný archivní fond
kr.	krejcar
MNV	Místní národní výbor
NA	Národní archiv
ONV	Okresní národní výbor
PEvA	Program evidence archiválií
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv
zl.	zlatý

ÚVOD

Důvod, proč jsem si vybrala téma zpracování historie Starého Sedliště je ten, že ještě nebylo toto téma uceleně zpracováno. Jedná se o zajímavou látku s ohledem na to, že Staré Sedliště leží v příhraničí (kraj Plzeňský, 7 km jihovýchodně od Tachova) a vždy se tu prolínalo několik vlivů, český a německý. Dalším důvodem je také fakt, že ve Starém Sedlišti bydlím od narození a tak jsem využila příležitosti dozvědět se více o historii díky zpracování archivních materiálů.

Archiv města Staré Sedliště (dále AM Staré Sedliště) není jen název této bakalářské práce, ale především název archivního souboru, který je uložen ve Státním okresním archivu Tachov (dále jen SOKA Tachov). V Programu evidence archiválií (PEvA) má tento archivní soubor 0,35 bm a časový rozsah archivního souboru je 1697 – 1945. Archivní soubor obsahuje dvě listiny a tři kartony. Bohužel se v archivním souboru nedochovaly žádné městské knihy ani obecní kronika do roku 1945. Z kronik lze využít jen školní kroniky a po roce 1945 také obecní kroniku, která byla nedávno převzata do SOKA Tachov. Farní kronika se také nedochovala.

Tato práce vychází ze zpracování archivního souboru AM Staré Sedliště a vytvoření inventáře, který je součástí přílohy. Jelikož dochovaný aktový materiál pochází až z počátku 19. století, je zapotřebí využít i další archivní soubory k doplnění informací o historii Starého Sedliště.

Za nejdůležitější archivní soubory, které jsou uloženy mimo SOKA Tachov, lze považovat především 5 archivních souborů z 1. oddělení Národního archivu, které mohou sloužit k získání dalších podstatných informací o Starém Sedlišti. Jsou to archivní soubory: Stará manipulace, Nová manipulace, České gubernium – Publicum, Stabilní katastr – Duplikát, Česká dvorská kancelář (viz seznam použité literatury a pramenů).

Další archivní soubory, které jsou důležité pro zpracování dějin Starého Sedliště jsou soubory uložené ve Státním oblastním archivu v Plzni a to soubory: Velkostatek Staré Sedliště, Rodinný archiv Heidlerů, Rodinný archiv Unterrichterů.

V rámci heuristiky byla vyhledána především regionální literatura, která obsahuje základní informace o dějinách Starého Sedliště a památkách, které se tu nacházely a nebo ještě nacházejí. Jde o práce jak českých, tak i německých autorů, kteří v pohraničí žili nebo

žijí. Odkazují především na práce Zdeňka Procházky, Jiřího Úlovce, Jana Pelanta a dalších (viz seznam použité literatury a pramenů).

Použita byla i literatura zahrnující obecnější události a statistické informace, které se týkají celých Čech a je v nich zmínka i o obci, dříve městečku, Staré Sedliště (např. Karel Kuča, Josef Haubelt, Petr Mašek, August Sedláček – viz seznam použité literatury a pramenů).

Pro rekonstrukci městské samosprávy a jejich představitelů je nutné použít schematismy, které byly pro tyto účely vydávány od roku 1800. Schematismy, které vycházely před rokem 1800 neobsahují informace o menších správních jednotkách, jako bylo městečko Staré Sedliště.

Cílem této práce je obsáhnout přehledně historii městečka Staré Sedliště, obyčejný život obyvatel a neobyčejný život významných osobností, vývoj řemesel, zemědělství a podnikání.

Práce je strukturována na několik hlavních kapitol (historie Starého Sedliště, využití Stablního katastru jako pramene, zpracování archivního souboru). Tyto kapitoly jsou dále členěny na menší podkapitoly, které zahrnují vždy jedno téma (např. majitelé panství, zámek, kostel, pivovary, obchod a řemesla, škola, městečko...).

1. HISTORIE STARÉHO SEDLIŠTĚ

1.1. Vývoj názvu

První písemná zmínka o Starém Sedlišti pochází z roku 1177, kdy kníže Soběslav II. *odkázal kladrubskému klášteru pozemky a louky položené při lokalitě Zedlissie.*¹ Louku klášteru daroval, aby *klášterní hospodářství nepocítovalo nedostatek sena a poskytl klášteru právo nerušeného držení této louky i v době, kdy kníže užíval sousedního lesa pro svůj užitek.*²

Název obce „Sedlišť“ znamená místo, kde se někdo usadil, místo osazení, osada. Přívlastek „staré“ se poprvé objevil v urbáři „Böhmische Salbüchlein“³ v letech 1366-68, kdy se muselo rozlišovat mezi dvěma osadami stejného pojmenování. V této době již existovala nedaleko Starého Sedlišť ves Nové Sedlišť.

Název obce se vyvíjel takto:

1177 – Zedlissie, Zedlicha	1588 – Stare Sedlysstie – ves
1363 – Sedliscz	1624 – Stare Sedlisstie – městečko
1366-1368 – Alt Zedlisch	1661 – Alt Zetlisch
1369 – Sedlistye	1718 – Alt Zetlitz
1384-1399 – Sedliscze	1720 – Alt Tzedlisch
1404 – Sedlisstie	1757 – Alt Sedlisch
1405 – Sedlcze	1802 – Altzetlisch
1429 – Sedlisczt, Antiquo Sedlisczt	1850 – Staré Sedlišť, Alt Zetlisch
1471 – Zedlisch	1880 – Staré Sedlišť, Alt Zedlisch
1479 – Alt Czettlisch	1904 – Staré Sedlišť, Altzedlisch
1490 – Staré Sedlišť	1921 – Staré Sedlišť, Alt Zedlisch
1522 – alt Zedlitzsch	1938 – Altzedlisch
1587 – Stary Sedlysstie	1945 – Staré Sedlišť

1 Gustav FRIEDRICH, *Codex diplomaticus et epistolaris Bohemiae*, I., Praha 1904, s. 245

2 V.V. KREMER, *Dějiny kláštera kladrubského v době románské*, in: Sborník Okresního muzea v Tachově, 1983/17, Tachov 1982, s. 16

3 Fritz SCHNELBÖGL, *Das „Böhmische Salbüchlein“ Kaiser Karls IV. Über die nördliche Oberpfalz 1366-68*, München-Wien, R. Oldenbourg 1973, s. 81

1.2. Majitelé panství

1.2.1. První majitelé

Nejstarším písemně doloženým majitelem byl v letech 1357 - 1363 vladyka Mareš z Tisové, který byl vázán manskou přísahou k tachovskému hradu. Jako další majitelé jsou známi v letech 1367 – 1379 Racek (část obce vlastnil Ješek), 1380 Bohuslav Ryněř, 1383 Stupek, 1404 Otík z Hlažovic, 1405 Bohuslav z Otěšic, 1418 – 1429 Bohuslav Racha, 1464 – 1472 Jan Šonštetář a jeho syn Jan.

1.2.2. Kfelířové

V roce 1472 se stal majitelem Starého Sedliště Zikmund Kfelíř ze Zakšova a držel statek a tvrz do roku 1498, kdy majetek převzal jeho syn Vilém. Vilém Kfelíř se stal hejtmanem tachovského hradu. V roce 1522 propustil král Ludvík Jagellonský Staré Sedliště z manství Vilému Kfelířovi, ale jen když bude Tachov dále v královském držení. Vilém je naposledy zmiňován roku 1535.

Od roku 1555 držel statek syn Viléma Kfelíře Hanuš (Jan) Kfelíř. Roku 1568 je Jan uváděn jako manský soudce tachovského kraje. Po majiteli Janu Kfelířovi, který zemřel roku 1576, se dochoval náhrobní kámen, který je umístěn před vchodem do kostela ve Starém Sedlišti. Jeho syn Jan Vilém koupil v roce 1591 nedaleko sousedící statek Částkov od Viléma Bohuše z Otěšic za 7150 kop míšeňských, kam přenesl na čas své sídlo a správu svého majetku. Roku 1606 koupil ještě od komorníka panství tachovského za 10 120 kop míšeňských *ves Maršovy Chody, ve vsi Pernolci 10 osedlých, ve vsi Částkově 3 osedlé, ve vsi Velký Rapotín 2 osedlé a 1 mlynáře, dvůr poplužní Třídvory s rybníky, též 2 kopy 24 grošů míšeňských platu stálého z městečka Staré Sedliště, dva kusy lesů řečených Ceytlberg a Schwarze Lohe s 229 provazci dříví a jiným příslušenstvím.*⁴ V roce 1608 patřil Kfelířům statek Staré Sedliště, Částkov, Pernolec a dvory Lukavice a Tři Dvory. V tomto roce jim byl tento majetek dán dědičně do držby. Jan Vilém se zúčastnil stavovského povstání. Po své smrti při komisi konfiskací vedle královských výpovědí dne 18.července 1623 odsouzen byl třetího díla jmění, kteréž za tou příčinou všecko od královské komory bylo ujato, totiž statky Staré Sedliště a Částkov, k nimž náležely tvrz a ves Částkov, tvrz a ves Pernolec, tvrz a ves Třídvory, tvrže pohořelé ve Starém Sedlišti a při dvoře poplužním Lukavice, vše s dvory

---

4 Tomáš V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618*, I., Praha 1882, s. 264

*poplužními a vesnicemi Maršovy Chody, Velký Rapotín, Mchov, pak městečko Staré Sedliště s příslušenstvím.*⁵

1.2.3. Kavkové z Říčan

Zabavený majetek po Kfelířovi (odhadnutý na 76 881 kop míšenských) odkoupil od české komory 30. ledna 1624 Jan starší Kavka Říčanský z Říčan za 110 000 kop míšenských. Do *královských důchodů již ke konci léta 1623 v lehké minci odvedených (totiž 6000 kusů dukátů po 16 zlatých=96 000 zlatých, ačkoliv té doby statky konfiskované již jen dobrými penězi placeny býti měly, tak že dukát toliko za 2 zl. 20 kr. měl se počítati), čímž královský fiskus 84 000 zlatých ztráty utrpěl – dle zprávy úctárny komory české z dne 27. listopadu 1659.*⁶ Synové Jana Viléma Kfelíře – Vilém a Jáchym Vilém - se snažili vymáhat částečnou finanční náhradu (73 500 kop), ale nebylo jim vyhověno.

Do své závěti, psané v roce 1645, nechal Jan starší Kavka Říčanský z Říčan potvrdit založení špitálu pro 8 osob a zároveň jeho nadání pro špitál a kapli sv. Osvalda. Stavba byla potvrzena v roce 1657 až jeho dcerami – Beatrix Johanou Benignou, provdanou von Portia, Ludmilou Benignou, pozdější paní ze Šternberka, a Annou Marií Eusebií. Špitál fungoval do 2. světové války, kdy byl zrušen německými úřady.

Jan udělil městečku některá privilegia – svobodnou volbu starosty, soudce a radních, dva nové výroční trhy na sv. Oldřicha a sv. Martina (dosud se pravidelně konaly trhy koňské a týdenní), právo vaření piva, právo volného prodeje nemovitostí. Tato privilegia byla později potvrzena Kavkovými dcerami a v 18. století confirmována Marií Terezií a Josefem II. (viz podkapitola Privilegia). Hrdelní právo mohlo městečko vykonávat na vlastní šibenici, která stávala nad dnešní silnicí, která vede k vlakové zastávce. Po smrti Jana staršího Kavky se majitelkami statku staly jeho tři dcery.

1.2.4. Brisigellové

Roku 1657 prodaly dcery Částkov a statek Staré Sedliště Markovi Alexandrovi von Brisigell. Ve Starém Sedlišti bylo tehdy 16 sedláků, 10 chalupníků a 27 zahradníků. Tento rod držel Staré Sedliště až do roku 1718.

---

⁵ Tamtéž, s. 264-265

⁶ Tamtéž, s. 265

1.2.5. Majitelé 1718 – 1772

Roku 1718 prodala vdova Anna Barbora Brisigellová, rozená z Talmberka, jako poručnice synů Václava, Františka Josefa a Kajetána, statek prostřednictvím komisařů Ferdinanda Františka Říčanského na Struhařově a Václava Kryštofa Hložka ze Žampachu majiteli tachovského panství hraběti Janu Antonínovi Losy z Losinthalu.

Částkov byl připojen k tachovskému panství a Staré Sedliště poté vlastnil svobodný pán František Ignác Wunschwitz.

Další majitelkou statku byla Terezie Eleonora von Tunkel, která roku 1738 prodala majetek Josefu Ignáci von Langer. Za jeho držení panství proběhlo sčítání pro tereziánský katastr. Ke statku Staré Sedliště tehdy patřil jen dvůr Lukavice. Vedle starosedlišťského zámku stál pivovar, který ročně vyprodukoval 163 sudů piva. V městečku byla též krčma, vinopalna a dva mlýny. *Ke kostelu byli přifařeni věřící z dalších čtyř vsí, celkem 1188 duší. V městečku je uváděno celkem 34 řemeslíků. Jednalo se o 6 řezníků, 2 pekaře, 3 ševce, 3 krejčí, 5 tkalců, 2 truhláře, 1 kováře, 1 zámečníka, 2 bednáře, 1 koláře, 2 koželuhy, 1 sklenáře, 1 barvíře na černo, 1 hrnčíře, 1 kloboučníka, 1 provazníka, a 1 kramáře. Ve starší fazi je uváděn mimo dalších řemesel ještě sládek a učitel. Ve vsi pracovaly též dva mlýny. Steinmühle, kerý je tehdy uváděn, byl využíván až do 2.sv.v.⁷*

1.2.6. Ignác Born

V roce 1772 koupil zámek s dvorem rytíř Ignác Born (1742 – 1791), proslulý geolog. Ve Starém Sedlišti sídlil v letech 1772 – 1776 a nechal starosedlišťský zámek přestavět a vybavit novým zařízením.

Ignác Born se narodil 26. 12. 1742 v městečku Čápnic v Sedmíhradsku a zemřel roku 1791 ve Vídni. Studoval v sedmíhradském městě Sibiu a poté na latinské škole ve Vídni a stal se novicem u jezuitů. Roku 1762 utekl od jezuitů do Prahy, kde studoval práva a geologii. Práva dokončil v srpnu 1763 na škole u Josefa Antonína Schustera. Jeho disertace pojednávala o smyslu přírodního práva.

V roce 1763 se Born začal seznamovat s problematikou montanistiky. Začal chodit na tříletý kurz, který vyučoval Jan Tadeáš Peithner na pražské filozofické fakultě. Po svém otci zdědil 8 kuksů v Sáčarîmbu (dnešní Banát) a od té doby se začal více zajímat o dolování, montanistiku a mineralogii.

---

⁷ Zdeněk PROCHÁZKA, *Plánsko a Tachovsko. Historicko-turistický průvodce č. 17*, Domažlice 2002, s.125

Oženil se s dcerou zámožného obchodníka z Menšího Města pražského Pavla Montaga. V roce 1768 byl povýšen do šlechtického stavu. V roce 1769 byl jmenován dolnoulherským horním radou. V létě 1770 se Born vydal na výzkumnou cestu ze Štiavnice přes Pešť a Temešvár do Banátu a do Sedmihradska a odtud přes Smolník opět do Štiavnice. Při této cestě začal přemýšlet o metodách geologické práce.

Od 10. listopadu 1770 do 6. listopadu 1772 byl Born přisedícím Úřadu nejvyššího mincmistra a hormistra Českého království v Praze. Jako královský horní rada se zabýval problematikou dolování v okrsku jáchymovského Vrchního horního úřadu.⁸

Ignác Born si dopisoval se švédským vědcem Johannem Jacobem Ferberem. Zprvu se v dopisech objevuje Bornův názor, že: „*Všechny zde uvedené původní i nahodilé horniny vděčí za svůj vznik vodě, což může znamenat, že se z vody vydělily v době, kdy z chaosu vznikala země, anebo že se vytvořily sražením, krystalizací a rozpouštěním živočišných a rostlinných těl v době, kdy země byla, jak věří Linné, zcela pokryta vodou, anebo byly naplaveny pozdějšími záplavami.*“⁹ Born tedy vystupoval jako nevyhraněný neptunista.

Jeho přítel Ferber byl však vulkanista, takže podporoval myšlenku, že horniny byly tvořeny sopečnou činností. Ferber začal vydávat Bornovi dopisy, které vyšly také v italštině, francouzštině a angličtině. Tyto dopisy zaujaly saského neptunistu Abrahama Gottloba Wenera a používal při přednáškách na hornické akademii ve Freibergu Bornovy poznatky o nerostech a horninách Slovenska, Sedmihradska a Banátu.

Při poslední cestě Ignác Born těžce onemocněl a proto se uchýlil na své panství Staré Sedliště, kde se léčil. V létě 1772 se Ferber vrátil ze studijní cesty po Itálii, kde prozkoumával sopky a přijel za Bornem do Starého Sedliště přesvědčit ho o vulkanistické teorii. Born tuto teorii o vulkanistické genezi hornin uznal a stal se jejím zastáncem. Byly vydány další dopisy mezi Ferberem a Bornem, které už byly jen „vulkanistické“. Na tento popud studoval Born vyhaslou sopku Komorní hůrka a v roce 1773 vydal studii „O vyhaslé sopce u města Chebu“.

Dne 4. 12. 1772 napsal Ferber ze Starého Sedliště dopis profesoru univerzity ve Štrasburku Jeanu Hermannovi, který se zabýval studiem zkamenělin. Do Starého Sedliště přišlo od Hermanna nejméně pět dopisů a dvě zásilky sběratelských vzorků nerostů. Hermann seznámil Borna s francouzským vulkanistickým geologem Jeanem E'tiennem Guettardem. Born se inspiroval vědeckými výsledky Guettarda a německého vulkanisty Rapseho při výzkumu Komorní hůrky.

---

⁸ Josef HAUBELT, *České osvícenství*, Praha 2004, s. 346

⁹ Tamtéž, s. 342

Born tehdy připravoval do tisku Ferberovy "Dopisy z Itálie", které vyšly už v roce 1773. V téže době vznikala německá práce „Mineralogie Čech“, která když roku 1774 vyšla, sdělovala, že jejím autorem je Ferber, avšak je pravděpodobnější, že je dílem Bornovým, který použil jména svého přítele, aby obešel zákaz vídeňské dvorské komory publikovat cokoli o hornictví a hutnictví monarchie bez předběžného souhlasu dvorských montánních a kamerálních úřadů.¹⁰

Na starosedlišťském zámku ze zájmu dotvořil sbírku minerálů a mincí. Původní Bornova sbírka minerálů byla uložena v domě U Montagů na Malé Straně v Praze a odtud byla přesunuta do Starého Sedliště. Sbírkou tvořily hlavně minerály pocházející ze Saska, Sedmihradska, Slovenska a Banátu. Ve sbírce byly i zkameněliny, které pocházejí především ze středních Čech.

Při svém pobytu ve Starém Sedlišti sepsal katalog své mineralogické sbírky „Lithophylacium Bornianum s. index fossilium quae collegit, in classes et ordines digessit Ign. de Born“. Kniha byla vydána ve dvou svazcích v Praze v letech 1772 a 1775. *Při popisech svých nerostů pečlivě zaznamenával jejich krystalické tvary.¹¹ K popisu krystalů používal i mikroskop. Když měl katalog dokončený, rozhodl se, že svou sbírku už dále k výzkumu potřebovat nebude, a proto ji prodal do Anglie. V současnosti je sbírka uložena v Britském muzeu.*

Při svém krystalografickém studiu se Born seznámil s prací francouzského krystalografa Roméa de l'Isle a dopisoval si s ním. *Roku 1785 věnoval Born české společnosti nauk několik modelů krystalických tvarů a goniometr.¹² Roku 1790 vydal Born spis o mineralogickém kabinetu Eleonory Raabové.*

Born také prováděl chemické pokusy. Ve Starém Sedlišti si zřídil chemickou laboratoř, *kde experimentoval tak hojně, že si u místního obyvatelstva vysloužil pověst černokněžníka spolčeného s ďáblem.¹³ Tato pověst se ve Starém Sedlišti udržela až do roku 1945. Born měl chemickou laboratoř i ve Vídni, kde pracoval na amalgační technologii výroby stříbra. O výsledcích své práce napsal spis, který byl přeložen do francouzštiny a angličtiny. Spis byl známý po celé Evropě a v latinské Americe. Amalgační technologie výroby stříbra byla nejprve zavedena na Slovensku, pak v Čechách (Ratibořice u Tábora, Jáchymov) a v Sasku.*

---

10 Tamtéž, s. 357

11 Tamtéž, s. 348

12 Tamtéž, s. 349

13 Tamtéž, s. 351

Johann Wolfgang Goethe, jako ministr vévodství sasko-výmarského nařídil, aby se tu podle Bornova spisu prováděly pokusy s amalgací.¹⁴

Born dále rozpracoval chemickou technologii pražení stříbrných rud a novou technologii bělení aktivním chlórem. *Born chtěl bilit ve vzduchotěsně uzavřených komorách.¹⁵* Chtěl to použít jako univerzální metodu při bělení tkanin, plátna, a na látky, jež bylo nutno zbavit nečistot a organických barviv.

Roku 1776 byl Ignác Born povolán do Vídně Marií Terezií, aby zde uspořádal přírodovědecký kabinet. Od 14. srpna 1777 začal pracovat na popisu sbírek dvorského kabinetu přírodnin. Zde se tři roky zabýval konchyliologií a připravoval popisy korunýřů a lastur dosud žijících korýšů. Následně o tom vydal spis „*Index rerum naturalium Musei Caes. Vindob. P. I. Testacea*“.¹⁶ Roku 1779 byl jmenován dvorním radou komory dvorské v záležitostech mincovních a horních.¹⁷ S nástupem Josefa II. na trůn skončila Bornova práce v této oblasti, protože mu Josef II. neposkytl prostředky, aby mohl ve vědecké činnosti pokračovat.

Když pobýval Born v Praze zasloužil se především o rozvoj intelektuálního a společenského života. Ještě ve Vídni se stal svobodným zednářem a i když byl jen učedníkem, měl tedy nejnižší zednářskou hodnost, stal se velice aktivním zednářem v Praze, kde také využíval své známosti ze zednářské Vídně. Stal se členem pražské zednářské lóže „U tří korunovaných hvězd“. Zároveň podpořil rozvoj charitativní činnosti v Praze, která je součástí zednářského života.

Když se Ignác Born vrátil zpět do Vídně, upadlo české zednářství do krize. Založil ve Vídni novou zednářskou lóži „K pravé svornosti“. Chtěl ji přetvořit v jakýsi akademický klub, ale vlóži měli převahu šlechtici, kteří viděli v zednářství jen společenský vzestup a nepodpořili Borna v jeho záměru. Proto Born v roce 1786 tuto zednářskou lóži opustil. Stále měl vliv na zednářský život v Čechách, především na lóži v Brně.

Kolem Ignáce Borna se vytvořila skupina učenců, kde na prvních místech byli historik a numismatik Mikuláš Adaukt Voigt a František Martin Pelcl.¹⁸ Do této skupiny patřil i hrabě František Josef Kinský a Gelasius Dobner. V letech 1771 a 1772 společně vydávali recenzní týdeník „Pražské učené zprávy“. V knihkupectví Wolfganga Gerla vznikl Učený klub, kde se společnost okolo Borna, tzv. „borniáni“, scházeli a předávali si vědecké zkušenosti. Učený

---

14 Tamtéž

15 Tamtéž, s. 353

16 Vídeň 1778, 1780

17 *Ottův slovník naučný*, IV., Praha 1997, s. 392

18 Josef HAUBELT, *České osvícenství*, Praha 2004, s. 353

klub sloužil také jako čítárna domácích i zahraničních knih, novin a vědeckých časopisů. Borniáni plánovali vydávání dvou vlasteneckých publikací: „*Podobizny českých a moravských učenců a umělců*“¹⁹, které vydával František Martin Pelcl a latinská „*Literární akta Čech a Moravy*“²⁰, které vydával Mikuláš Adaukt Voigt.

Born stál rovněž u vzniku soukromé Učené společnosti. Přesné datum založení této společnosti není známo. Dne 20. 6. 1773 psal Born za Starého Sedliště dopis Františku Josefu Kinskému, ve kterém shrnuje výsledky výzkumu na Komorní hůrce a zmiňuje se o potřebě založit učenou společnost. Dne 20. 8. 1774 psal Born opět ze Starého Sedliště, tentokrát do Berlína, sekretáři berlínské Společnosti přátel výzkumu a přírody Fridrichu Heinrichu Wilhelmu Martinimu. *Děkoval mu za to, že byl zvolen zahraničním členem této přírodovědecké společnosti a při této příležitosti uvedl: Při nedostatku veřejných ústavů dal jsem v Čechách dohromady soukromou společnost učených mužů, která na sebe vzala práci na různých předmětech z matematiky, přírodovědy a fyziky.*²¹ Soukromá Učená společnost byla tedy založena mezi 20. 6. 1773 a 20. 8. 1774.

Jednou z největších překážek Učené společnosti byl jezuitský řád, protože významní učenci z jezuitského řádu se nemohli přihlásit k „borniánům“. Stýkat se s nimi mohli jen v Učeném klubu. V roce 1773 byl však jezuitský řád zrušen, a tak už nic nestálo v cestě sjednotit učence a založit soukromou Učenou společnost.

Společně vydávali pod vedením Borna v letech 1775 až 1784 „Pojednání soukromé společnosti v Čechách pro povznesení matematiky, vlasteneckého dějepisu a přírodovědy“. Také na vydavatelskou činnost společnosti měly vliv zednářské lóže. Born stál v čele *periodické publikace „Physikalische Arbeiten der einträchtigen Freunde in Wien (1783-1791).*²² Toto periodikum vydávala zednářská lóže, kterou Ignác Born založil a byl jejím velmistrem. Podařilo se mu zlepšit a prosadit amalgační metodu při získávání drahých kovů a napsal o tom spis „*Das Anquicken der gold- und silberhältigen Erze, Rohsteine, Schwarzkupfer und Hüttenspeise*“²³ Jako další Bornovy spisy můžeme zmínit hornický spis „*Bergbaukunde*“, satirický spis „*Die Staatsperrücke, Eine Erzählung*“ a proticírkevní spis „*Joannis Physiophili specimen Monachologiae*“.

Když byl Born v roce 1776 povolán Marií Terezií do Vídně, jeho odchod znamenal pro Učenou společnost vznik hluboké vnitřní krize.

---

19 Tamtéž, s. 354

20 Tamtéž

21 Tamtéž

22 *Ottův slovník naučný*, IV., Praha 1997, s. 392

23 Vídeň 1786

1.2.7. Majitelé 1782 – 1844

V roce 1782 prodal Born zámek s ostatním příslušenstvím rytíři Františku Josefu Schorelovi. V roce 1790 propukl v městečku požár při kterém vyhořela radnice i s archivem. Po něm vlastnil statek od roku 1802 Ondřej Vogel. V roce 1820 zemřel Ondřej Vogel a po něm držela statek jeho vdova Markéta Dietlová s dcerou, poté syn Emanuel Dietl do roku 1839.

Dne 14.10. 1839 vypukl ve Starém Sedlišti další ničující požár, který způsobil z nedbalosti mladík, který vystřelil ručnicí do doškové střechy. Při požáru tehdy shořelo 90 domů a 30 stodol. Poté byla poškozená část městečka přestavěna podle regulačního plánu, což změnilo původní podobu zástavby. V letech 1839 až 1844 vlastnil statek Josef Procházka.

1.2.8. Heidlerové

Roku 1844 koupila statek rodina Heidlerů. Tato měšťanská rodina pocházela ze Sokolova a jejich rodokmen lze sledovat do poč. 16. století. Živili se hlavně jako kožešníci a pekaři. Prvním majitelem Starého Sedliště z tohoto rodu byl MUDr. Karel Josef Heidler (1792-1866). Studoval lékařství na univerzitě v Praze a 40 let působil v Mariánských Lázních jako lékař. *Stal se jedním ze zakladatelů mariánskolázeňské balneologické tradice a povznesl tamní lázeňství na evropskou úroveň.*²⁴ MUDr. Heidler se seznámil s Johannem Wolfgangem Goethe, který se v Mariánských Lázních léčil. Goethe věnoval MUDr. Heidlerovi sbírku minerálů s katalogem. Až do Goethovy smrti spolu udržovali četnou korespondenci.

Dne 12. 2. 1858 byl Karel Josef Heidler povýšen do šlechtického stavu s predikátem „von Heilborn“ a měl právo užívat erb dědičně. *Publikoval ve francouzštině a němčině řadu balneologických studií, popisů a rozborů minerálních pramenů severozápadních Čech a jejich léčebných účinků*²⁵ Jeho nejvýznamnější spisy jsou: „Ueber die Gasbäder in Marienbad“, „Marienbad ärztlich dargestellt“, „Die böhmischen Curorte“, „Allgemeine Regeln für Kranke bei dem Gebrauch eines Gesundbrunnens oder Heilbades“, „Das Blut in seiner heilthätigen Beziehung zum Schmerz“, „Die Nervenkraft im Sinne der Wissenschaften gegenüber dem Blutleben in der Natur“, „Die epidemische Cholera“. Věnoval se léčení cholery a dny. Stal se členem významných evropských učených společností a přátelil se s Janem Evangelistou Purkyně.

---

24 Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé Hory do současnosti*, I./A-M, Praha 2008, s.339

25 Tamtéž

Statek Staré Sedliště po něm zdědil jeho syn Michael (*1822). Michaelovi synové se věnovali také lékařství, Karel Franz Heidler (1846-1907) se stal lázeňským lékařem v Mariánských Lázních a Viktor Heidler (*1858) byl lékárníkem v Praze.

Poslední majitelkou byla Viktorova dcera Hermína (1883-1963), provdaná za barona Rudolfa Unterrichtera z Rechtenthalu (1857-1926). Spolu měli 4 syny a jednu dceru: nejstarší JUDr. Mario Günther (zdedil o otci statek Campan u Brixenu), Christoph, Rudolf Pius, Wolfgang Alfons. Majitelka panství Hermína musela kvůli své italské státní příslušnosti v roce 1945 zámek opustit. Přestěhovala se ke svému nejstaršímu synovi na jeho statek Campan v Tyrolech.

1.3. Historie zámku

1.3.1. Zámek

Již v roce 1357 stála ve Starém Sedlišti tvrz, která měla rozsáhlé vodní opevnění. *S výstavbou tvrze lze spojit i vysazení vrcholně středověké vsi s velkou, přibližně obdélnou návsi, obestavěnou ze tří stran. Čtvrtou stranu návsi uzavíral areál tvrze.*²⁶ V 16. století ji Kfelířové přestavěli v renesančním stylu. V důsledku válečných událostí třicetileté války byla tvrz velmi poškozena a roku 1624 je zmiňována jako vyhořelá. Roku 1706 byl na místě tvrze postaven barokní zámek, který nechali vybudovat páni z Brisigellu.

Dispozice zámku byla čtyřkřídlá, patrová, uvnitř obsahující malé nádvoří. Kolem nádvoří byly v přízemí stlačené arkády, v chodbě byly křížové klenby. V patře byl plochostopý ochoz s okny. Z 18. století pocházejí tapety a malby, které zdobily interiér v patře. *Vnější zámeckou fasádu oživovala obdélná okna rámovaná šambránami s uchy, nároží zdobilo bosování provedené ve štuky.*²⁷ Mansardová střecha zámku byla kryta doškovou krytinou.

K zámku patřil ještě dvůr s parkem a pivovarem. Po 2. světové válce se zámek využíval jako skladiště hnojiv. Hnojiva velmi poškodila vnitřní výzdobu zámku. Sbírkami mincí, knih, minerálů a četný historický nábytek byly zničeny při demolici zámku v roce 1970. Podle očitých svědků byly sutiny i s cennými sbírkami použity na zasypání příkopů nedaleko obce. Na místě zámku dnes stojí samoobsluha.

---

²⁶ Kol. Autorů, *Český les*, Praha 2005, s. 448

²⁷ Zdeněk PROCHÁZKA, Jiří ÚLOVEC, *Hrady, zámky a tvrze okresu Tachov, 2*, Tachov 1990, s. 147

1.3.2. Zámecká knihovna

Zámecká knihovna byla založena doktorem Karlem Josefem Heidlerem z Heilbornu. Předchozí majitelé nezanechali ve starosedlišťském zámku žádné knihy. Svobodný pán Ignác Born měl svou knihovnu ve Vídni a několik svazků z této knihovny se dostalo do zámecké knihovny v Lipníku nad Bečvou, prostřednictvím přátelství mezi Ignácem Bornem a knížetem Karlem Janem z Dietrichsteina. Původní Heidlerova knihovna obsahovala více než tisíc svazků. Knihovna byla převážně tvořena knihami s přírodovědeckým zaměřením a to hlavně na všeobecné lékařství a balneologickou literaturu. *Některé knihy byly dr. Heidlerovi věnovány přímo jejich autory či vydavateli, např. Latinská báseň Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic o karlovarských pramenech, vydaná a opatřená odborným výkladem Jana Rittera z Rittersbergu z roku 1829.*²⁸

V knihovně byly také knihy s filozofickým zaměřením, díla německých klasiků, jako jsou Heinrich Heine, Fridrich Schiller, Ch. M. Wieland, a díla antických autorů. V knihovně se také vyskytovala díla regionální historie západních Čech. Potomci Karla Josefa Heidlera se snažili knihovnu rozšiřovat. Jeho vnuk, pražský lékárník Viktor doplnil knihovnu o další přírodovědeckou, mineralogickou, chemickou, lékařskou a farmaceutickou literaturu pocházející z druhé poloviny 19. století. Poslední majitelka panství, Hermína Unterrichterová, zanechala v knihovně beletrii 20. století a hudebniny.

Dnes je z této zámecké knihovny dochováno jen okolo 400 svazků. Největší část tvoří literatura lékařská (120 svazků). Jako nejstarší kniha ze všeobecného lékařství je z této knihovny uváděno *benátské vydání Galenova Quarta classis signa quibus tum morbos z roku 1556 a souborné dílo pařížského chirurga Pararea z roku 1582. Epidemiologii zastupují hlavně díla o choleře, např. Kleinertova Cholera orientalis z roku 1831, reumatologii Lobbův traktát o podagře z roku 1742, chirurgii Todeho Medicinisch – chirurgische Bibliothek z roku 1775. Častá jsou také díla zakladatele pražského slepeckého ústavu Aloise Klara.*²⁹ Jako zajímavost můžeme uvést tisk z poloviny 18. století o alchymii.

V knihovně je zachováno 19 exemplářů z vlastní odborné literární činnosti doktora Heidlera, např. *Marienbad et ses diferens moyens curatifs z roku 1828 a 1841, Pflanzen und Gebirgsarten von Marienbad, Der Curort Marienbad, Les minerales et les bains a Marienbad, Die epidemische Cholera.*³⁰

---

28 Petr MAŠEK, *Zámecké knihovny Tachovska a Stříbrska*, in: Miscellanea oddělení rukopisů a vzácných tisků, 4/1, Praha 1987, s. 148

29 Tamtéž, s. 149-150

30 Tamtéž, s. 150

Zachovalo se též 15 rukopisů, např. *Reisenbeschreibung durch Italien, Seria jucunda z 18. století*, jehož první část se vztahuje k osobě posledního opata kladrubského benediktinského kláštera Amanda Streera, v druhé pak jsou psány výroky slavných historických osobností.³¹

Starých tisků je v knihovně přes sto svazků a nejstarší z nich, Platonovy Opera omnia, pochází z roku 1551. Hippokratovo dílo vydané v roce 1579 v Basileji bylo majetkem osobního lékaře císaře Rudolfa II., Jana Cratona z Craffheimu. Do starosedlišťské knihovny se dostala díla, která dříve patřila děkanovi pražské lékařské fakulty, svobodnému pánu Vilémovi Mac Nevenovi O Kelly ab Aghrim, a tři svazky z 18. století, které patřily rodu rytířů Turbů.

Zbytek zámecké knihovny je dnes uložen v depozitářích státních památkových objektů Kladruby a Horšovský Týn.

1.4. Znak

Staré Sedliště získalo znak za Kfeliřů ze Zakšova, kdy bylo povýšeno na městečko. Kfeliřové měli v klenotu svého erbu ryby - parmy, které se objevují i ve znaku. Jediné barevné vyobrazení znaku se dochovalo na kostelní lavici z první poloviny 18. století. *Znak tvoří stříbrný štít, v němž jsou tři modré ryby navzájem přeložené do trojhranu, přední ryba je položena vodorovně hlavou doleva, ostatní dvě jsou přeloženy za první tak, že jedna je kosmo a její hlava směřuje do pravého horního rohu štítu a druhá je šikmo s hlavou směřující do levého horního rohu štítu.*³²

1.5. Pečetě

Je známo sedm znakových pečetí, které se ve Starém Sedlišti používaly v 17. - 19. století. Právo pečetit červeným voskem získalo městečko zároveň se znakem. *Nejstarší pečeť ze 17. století s barokním štítem v pečetním poli měla průměr 40 mm a majuskulní opis .SIGILVM.DIS.MARKES.ALTEN.ZETLISCH:., který byl od pečetního pole oddělen bodovcem a na vnějším okraji ohraničen linkou a výrazným vavřínovým věncem. O něco mladší pečeť o stejném průměru se lišila pouze majuskulním opisem *SIGILLVM DES.MARKES*ALTEN*TETLISC.*³³

---

31 Tamtéž, s. 151

32 Jan PELANT, *Znaky a pečetě západočeských měst a městeček*, Plzeň 1985, s. 225

33 Tamtéž, s. 226

Dvě malé oválné pečetě se používaly až od 18. století. Místo legendy byl na nich pouhý nápis se zkratkou německého jména městečka A-Z. U obou byla ve znaku přední ryba položena hlavou doprava. Větší pečeť o rozměrech 17x19 mm měla městský znak v oválném štítu, na kterém byla položena koruna a na vnějším okraji měla bodovec. Menší pečeť s rozměry 12x15 mm měla znak v barokním štítu, chyběla mu koruna a na vnějšku byla pečeť ohraničena linkou a bodovcem. V 18. století se užívalo ještě kulaté pečetě o průměru 28 mm. Majuskulní opis: SIGILVM+DIS.:MARKES.:ALTENZETLISCH: je pouze po čtyřech pětinach obvodu. Uvnitř byl opis oddělený bodovcem a vnějšně perlovcem. V 19. století pečetilo městečko také oválnou pečetí 28x33 mm, jejíž opis v psací latince zněl: *:Siegel:des:Marks+Altzetlisch, od pečetního pole nebyl oddělený a na vnější straně měl linku a drobný vavřínový věnec.

1.6. Kostel a církevní dějiny

První zmínka o kostelu sv. Prokopa a Ulricha pochází z roku 1384. Farnost patřila pod děkanství v Teplé, arcijáhenství Žatec. V roce 1622 kostel vyhořel. Z původní stavby zůstala jen pozdně středověká věž a zbytek kostela byl přestavěn v barokním stylu v letech 1716 – 1719. Tuto přestavbu finančně podporovala Anna Barbora Brisigellová a dokončení stavby a vybavení financoval pozdější majitel František Ignác Wunschwitz. Zvon zavěšený v hranolové věži je dílem ze 14. století (1385?) a vedle něj jsou ještě další dva zvony darované německými rodáky v roce 1996.

Žulová deska ležící před vchodem do kostela byla původně náhrobkem Jana Kfelíře ze Zakšova, který zemřel roku 1576. Dříve deska ležela před hlavním oltářem a kryla vstup hrobky, kde byli pohřbeni i členové rodu Brisigellů. *Dnes je nápis na ní i heraldická výzdoba zcela setřená, avšak o jeho původní podobě nás informuje kresba D. B. Wunschwitze, který zaznamenal také původní opis: Anno 1576 die 18 Decembris Ist in Gott vorschieden der Edel und Erzvest Hans Kfeller von der Sacksengrün zum Alten Zetlisch dem Gott genad.*³⁴ V horní části náhrobníku byl znak Kfelířů a pod ním byly umístěny dva štíty. Vlevo byl znak rodu von Miffing a vpravo znak rodu Elpognárů z Dolejšího Schönfeldu.

Uvnitř kostela můžeme nalézt další zbytky náhrobníků. Nápisový náhrobník (157x70 cm) má v reliéfu znatelný kalich s hostií a knihou. Tyto atributy naznačují, že by se mohlo jednat o náhrobník některého ze sedlišťských farářů. Náhrobník (114x52 cm) zdobí rytý kříž a patřil též některému duchovnímu činiteli ze Starého Sedliště.

³⁴ Zdeněk PROCHÁZKA, Jiří ÚLOVEC, *Hrady, zámky a tvrze okresu Tachov*, 2, Tachov 1990, s. 148

Kostel je jednolodní, obdélníkový s pravouhle uzavřeným presbytářem. Hranolová věž je kryta cibulovou věžičkou. Po severní straně je v přízemí umístěna sakristie, která je v podvěží sklenuta valbou. Zevně jsou lizénové rámce. V přízemí jsou oválná okna, v patře půlkruhová uzavřená okna. Vnitřek je členěn vtaženými pilíři s pilastry, mezi nimiž jsou v přízemí kaplové prostory a v patře jsou tribuny. Kruchta je trojboce vysunutá do lodi. Loď je sklenuta valbami s lunetami a přední pole presbytáře je odděleno od lodi půlkruhovým triumfálním obloukem a sklenuto rovněž valbami s lunetami. Původní starý presbytář je oddělen novým triumfálním obloukem a křížově zaklenut s hřebínkovými žebry. V severní stěně presbytáře je kamenný obdélníkový sanktuář s mřížkou, snad pozdně gotický z 15. století.³⁵

Hlavní barokní portálový oltář pochází z doby kolem roku 1720. Pozdně gotická socha Madony byla zhotovena kolem roku 1470. Nad brankami jsou sochy sv. Prokopa a Oldřicha, v nástavci uprostřed je Bůh Otec mezi sv. Josefem a Jáchymem. Boční barokní portálové oltáře pocházejí z roku 1715. Na pravém oltáři je socha sv. Anny mezi sochami sv. Ondřeje, Petra, Rocha a Šebestiána. V nástavci je obraz Krista s hořícím srdcem a světicí mezi sochami sv. Barbory a Apolonie. Na levém oltáři je obraz sv. Jana Nepomuckého z roku 1715 mezi sochami sv. Vavřince a Štěpána, v nástavci je drobná kopie gotického originálu sošky Panny Marie. Kazatelna pochází ze stejné doby a je vyzdobena čtyřmi sochami Ctností. Při pilířích kazatelny jsou barokní sochy sv. Václava, Floriána, Antonína a Josefa, vyrobené po roce 1700. Deskový obraz Madony pocházející z roku 1520, byl kolem roku 1880 značně přemalován. Kamenná křtitelnice je datována do 15. - 16. století. Bohatě zdobené lavice jsou z 1. pol. 18. stol.

Obdélná jednopatrová barokní fara byla postavena v době obnovy kostela. Má mansardovou střechu a přízemí je zaklenuto valenými klenbami.

Seznam farářů Starého Sedliště³⁶

Farář	v letech
Taubmeyer Martin	1619 - 1626
P. Johann Julius Aschenbrüer	1626 - 1633
P. Benedikt Drüller OSB.	1633 - 1636
Albrecht Alberi	1636 - 1639

³⁵ Kol. Autorů, *Umělecké památky Čech*, P/Š III., Praha 1980, s. 414-415

³⁶ Manfred MASCHAUER, *Kirchsprengel-Chronik Altzedlisch*, Laupheim 2000, s. 50

Farář	v letech
Streicher Franz Johann	1639 - 1648
P. Franziskus Bartholomäus Mayer	1649 - 1657
Balthasar Franziskus Steiner	1657 - 1659
P. Truba Georg Johann OSB.	1659 - 1666
Müller Bartholomäus	1666 - 1672
Gattenhof Johann Balthasar	1672 - 1718
Träger Johann Georg	1718 - 1749
Girth Josef	1750 - 1775
Hampisch Martin	1775 - 1783
Josef Sorger	1783 - 1809
P. Nikolaus Stingl	1810 - 1850
Wilhelm Gottlieb Ullmann	1850 - 1858
Josef Kopetz	1859 - 1889
Franz Kulhavy	1889 - 1904
Dr. Franz Lang	1904 - 1905
Karl Schöniger	1905 - 1925
Franz Reginek	1926 - 1945

1.7. Špitál a kaple sv. Osvalda

Kaple byla dostavena roku 1777 a stála při špitále, který založil Jan Kavka starší z Řičan v pol. 17. století a fungoval až do 2. světové války. Nyní na jeho místě stojí obecní úřad. Osmiboká kaple byla zbořena v roce 1959.

Ve schematismech jsou ke špitálu (někdy označován jako chudobinec) uvedeny údaje o počtu osob, které mohly bydlet ve špitále a také sumu, která každoročně připadla této instituci.

1833 - pro 8 osob od roku 1657

1837 – pro 10 osob, 444 zlatých 42 krejcarů konvenční měny (chudobinec)

1838 – 10 osob, 605 krejcarů, 7 vídeňské měny (chudobinec)

1839 – 10 osob, 652 zlatých, 21 ½ krejcarů vídeňské měny (chudobinec)

1840 – 10 osob, 697 zlatých, 2 krejcarů vídeňské měny (chudobinec)

1841 – 8 osob, vídeňské měny 758 zlatých 45 krejcarů, konvenční měny 72 zlatých 27 krejcarů (chudobinec)

1842 – 8 osob špitál, 827 zlatých 15 krejcarů vídeňské měny, konvenční měny 111 zlatých 39 krejcarů (chudobinec)

1843 – špitál 8 osob

1844 – špitál 8 osob

1845 – špitál 3 osoby

1846 – špitál 3 osoby

1847 – špitál 8 osob

1.8. Sochy a kříže

Na návsi ve Starém Sedlišti stojí socha sv. Jana Nepomuckého, která byla vytvořena v letech 1718 – 1728 na přání Františka Ignáce Wunschwitze a jeho choti, rozené Nothaftové z Weissensteinu. Starosedlišťská socha je kopií sochy, která byla zhotovena sochařem Janem Brokoffem pro Karlův most.

V obci se dále nacházela pozdně gotická kaplicová muka stávající dříve u silnice k nádraží. Kovaný kříž, který stojí za kostelem, byl vyroben roku 1722 jako vzpomínka na loupežníka Hanse Tomana.

Příběh, který našel v řezenských kronikách J. Jánský se vztahuje spíše k pověstem Starého Sedliště. Loupežník Hans Toman z Absberka loupil se svými kumpány ve 20. a 30. letech 16. století na pohraničních cestách. Marně se norimberská rada snažila dopadnout loupežníka se svou bandou a tak nabídla za dopadení peníze. Jistý Žid jménem Šalamoun ze Starého Sedliště přechovával kradené zboží a jednoho dne Tomana opil ve své krčmě. Potom vytáhl svou zbraň a loupežníkovi prostřelil srdce a pro jistotu mu ještě rozbil hlavu kladivem. *Toman byl poté zahrabán na neznámém místě ve Starém Sedlišti.*³⁷ Žid Šalamoun za zneškodnění loupežníka dostal od norimberské rady 8000 zlatých.

1.9. Obchod a řemesla

1.9.1. Obchodníci a řemeslníci v berní rule, tereziánském katastru a srovnání s 20. stoletím

Za účelem sepsání berních povinností v Čechách byly ustanoveny 4 vizitační komise, které po českých dominiích sestavily v souladu s instrukcemi soupis berních jednotek. Podle nich

---

³⁷ Zdeněk PROCHÁZKA, *Plánsko a Tachovsko. Historicko-turistický průvodce č. 17*, Domažlice 2002, s.124

se pak každý rok stanovila berní kvota připadající na celá dominia a dále na jednotlivé vsi. Soupis berní ruly probíhal v letech 1653 – 1655.

V berní rule (1654) jsou ke Starému Sedlišti uváděni tyto živnostníci: 4 pekaři, 4 koželuzi, 3 truhláři, 5 tkalců, 1 mlynář, 1 sládek, 4 ševci, 2 hrnčíři, 2 kováři, 2 tesaři, 1 uzdař, 2 krejčí, 2 řezníci, 1 bečvář, 1 zedník, 1 provazník, 1 mandlír.³⁸

Protože se počet poddaných neustále měnil a některá dominia byla majetkově přeceněna, musela být provedena revizitace berní ruly. Od roku 1712 byl sepisován nový katastr – tereziánský. Berní přiznání byla rozdělena do 4 fází: duchovenská, dominikální, rustikální, městská. Vizitace probíhaly v letech 1715 – 1729. Až v roce 1747 byl tereziánský katastr sepsán.

O Starém Sedlišti se v Tereziánském katastru objevují tyto informace: 6 řezníků, 2 pekaři, 3 ševci, 3 krejčí, 5 tkalců, 2 truhláři, 1 kovář, 1 zámečnický, 2 bednáři, 1 kolář, 2 koželuzi, 1 sklenář, 1 barvíř na černo, 1 hrnčíř, 1 provazník, 1 kloboučník. Ve fazi jsou uvedeni: 2 pekaři, 5 ševců, 5 tkalců, 2 krejčí, 2 truhláři, 1 hrnčíř, 3 koželuzi, 1 sládek, 1 lazebník. Řemeslníci pro svůj velký počet (34) mají malé výdělky a musí si přivydělávat nádenickou prací a jako poslové.³⁹

obchodníci a živnostníci (Adressbuch 1925): 1 lékař, 1 obchod se stavebním materiálem (Gebert & Fischer), 4 pekaři, 2 bednáři, 1 panský pivovar, 1 pila, 2 můstkové váhy, 1 parní pila (Gebert & Fischer), 2 barvíři, 8 řezníků a uzenářů, 11 hostinců, 7 obchodů se smíšeným zbožím, 1 obchod s obilím, 9 zelinářů, 1 kloboučník, 3 porodní báby, 3 uhlíři, 1 kožišník, 3 koželuzi, 1 zednický mistr, 1 zednický a tesařský mistr, 1 živnost - vyšívání strojem, 2 mlynáři, 4 ovocnáři, 1 prodejna střelného prachu, 1 kominík, 2 holiči, 1 obchod se zbytky, 2 sedláři, 3 zámečníci, 3 kováři, 5 krejčích, 1 obchodník se střížním zbožím, 6 ševců, 1 provazník, 2 klempíři, 2 prodejny tabáku (trafiky), 5 truhlářů, 1 hodinář, 8 pojišťovacích agentů, 6 obchodů s potravinami, 5 obchodníků s dobyt看em, 2 koláři, 1 jirchář, 1 výrobce cementového zboží, 1 cihelna (Gebert & Fischer), 1 cukrář⁴⁰

1.9.2. Výrobní a firmy

Od roku 1788 se v městečku vyráběla jalovcová šťáva, která šla na odbyt do celých Čech, Saska, Bavorska a do Vídně. Výrobou sirupu se živilo 50-60 rodin a za rok vyrobily

38 Iva ČADKOVÁ, Magda ZAHRADNÍKOVÁ, *Berní rula*, 24 kraj plzeňský II., Praha 2002, s. 619 - 620

39 Aleš CHALUPA, Marie LIŠKOVÁ, Josef NUHLÍČEK, František RAJTORAL, *Tereziánský katastr český*, II., Praha 1966

40 Richard MAYER, *Adreßbuch für den politischen Bezirk Tachau*, Tachov 1925, s. 76 - 83

300 věder. *Kolem roku 1800 zde sídlilo několik velkých firem obchodujících s vlnou a peřím, které vyvážely i na německé a francouzské trhy.*⁴¹ Někteří obyvatelé se věnovali pletení punčoch a ponožek. V roce 1838 vyvezli na trhy přes 10 000 párů.

Firma Josef Adler & Comp., která ve Starém Sedlišti fungovala v letech 1852 až 1864, vyráběla sirky a kostní moučku. Jako jediný doklad toho, že ve Starém Sedlišti byla sirkárna, je etiketa se jménem majitele Josefa Adlera. *Byla objevena čirou náhodou při snímání staré Fürthovy nálepky z papírového sáčku tzv. Zednických zápalek. Po jejím odlepení spatřila denní světlo tvarem i vzhledem téměř identická Adlerova etiketa ze Starého Sedliště. Sušický továrník Bernard Fürth patrně odkoupil zbylé nebo přebytečné zásoby papírových sáčků ze Starého Sedliště, a tak se zřejmě dostala zmíněná nálepka až do kolébky českého sirkářství.*⁴² Po roce 1864 pokračoval ve výrobě Eduard Adler s 30 až 35 dělníky. V roce 1865 se vyrobilo 15000 bedniček sirek v hodnotě 2000 zlatých. Sirkářská výroba skončila ve Starém Sedlišti po smrti Eduarda Adlera.

*Batovcův příruční místopis zemí koruny české sestavený na základě sčítání lidu z roku 1900 uvádí ve Starém Sedlišti 2 mlýny a 2 pily.*⁴³

1.10. Pivovar

1.10.1.Panský pivovar

Panský pivovar existoval ve Starém Sedlišti již kolem roku 1548. V druhé polovině 17. století byl panský pivovar obnoven a na počátku 18. století je uváděn jako středně velký pivovar, *na var 6 čtyřvěderních sudů, tedy 13,5 hl s ročním výstavem (k roku 1711) 90 čtyřvěderních sudů, čili 202 hl. V polovině 18. století byl přiznám výnos 849 zlatých 20 krejcarů při 4 zlatých za sud s výrobou 212 sudů, tedy 518 hl.*⁴⁴

Vzhledem k častému střídání majitelů v první polovině 19. století přestal panský pivovar na čas vařit pivo a výrobu obnovil až roku 1859.

Jako majitelé panského pivovaru jsou uváděni v letech 1844 – 1866 MUDr. Karel Josef Heidler z Heilbornu, v letech 1866 – 1892 Michal Karel Heidler z Heilbornu, v letech 1892 – 1907 MUDr. Karel František Heidler z Heilbornu, v letech 1907 – 1914 MUDr.

---

41 Zdeněk PROCHÁZKA, *Plánsko a Tachovsko. Historicko-turistický průvodce č. 17*, Domažlice 2002, s.125

42 Kol. autorů, *Český les*, Praha 2005, s. 726

43 F. B. BATOVEC, *Batovcův příruční místopis zemí koruny české*, Praha 1907, s. 256

44 Kol. Autorů, *Historie a současnost podnikání na Mariánskolázeňsku, Tachovsku a Stříbrsku*, Žehušice 2003, s. 735-736

Ludvík Heidler z Heilbornu, v letech 1914 – 1929 Hermína Unterrichterová von Rechtenthal, (v letech 1916 – 1919 Otakar hrabě Westphalen-Fürstenberg).

Jako sládci pracovali ve Starém Sedlišti: Ludvík Helm (1873 – 1879), Josef Mattausch (1879 - ?), Jan Fiedler (1893 – 1895), František Schallon (1895 – 1899), Josef Mayer (1900 – 1904), Vilém Pompe (1905 – 1909), Vojtěch Pöpperl (1909 – 1919), Ondřej Schild (1919 – 1925), Václav Wimr (1925 – 1929), Václav Windisch podsládek (1925 – 1929).

Panský pivovar měli v pronájmu tito nájemci: Ludvík Helm (1873 – 1879), Josef Mattausch (1879 - ?), Vilém Linhart (1888 – 1889), Antonín Prokop (1889 – 1895), Josef Samuel (1911 – 1913), Julius Lindner (1920 – 1921), Ondřej Steiner (1926 – 1929).

Roční produkce je uváděna do roku 1926: největší výstav 5600 hl byl v letech 1909/1910, nejmenší výstav 1200 hl byl na konci 1. světové války v letech 1918/1919. Od roku 1928 byl provoz zastaven a v dalších letech sloužil jako sklad piva prvního akciového pivovaru v Chebu.⁴⁵

1.10.2. Měšťanský pivovar

Měšťanský pivovar vznikl v době, kdy bylo Staré Sedliště povýšeno na městečko (poč. 17. století) a dostalo četná privilegia. Zřizováním vrchnostenských pivovarů došlo k potlačení výroby piva na vsích i ve městech a poddaní měli nařizeno odebírat pivo z vrchnostenského pivovaru. Také ve Starém Sedlišti z tohoto důvodu měšťané vařili pivo pro svou potřebu jen půl roku v roce. *Na počátku 18. století se pivovar uváděl jako velký, na var 14 čtyřvěderních sudů, tedy 31 hl s výstavem (k roku 1711) 252 čtyřvěderních sudů, tj. 565 hl. V polovině 18. století byl přiznán výnos 532 zlatých při 4 zlatých za sud s výrobou 133 sudů, tedy 325 hl.⁴⁶* V důsledku existence konkurenčního panského pivovaru tento měšťanský pivovar, i když byl větší, omezil svou produkci a na konci 18. století zanikl.

1.11. Škola

První školní budova (dřevěná budova) č. p. 180 se nacházela nedaleko kostela. V jakém roce byla zahájena výuka ve Starém Sedlišti není známo. Nejprve existovala jen jedna třída, ale později se s rostoucím počtem dětí zřídila ještě jedna třída. První třída byla umístěna do jedné místnosti radnice a později do místnosti ve špitálu. Místnost pro druhou třídu už také nepostačovala a k tomu byla ještě v roce 1872 zřízena třetí třída. Musely se tedy

---

⁴⁵ Tamtéž, s. 76

⁴⁶ Tamtéž, s. 735

hledat nové prostory pro výuku. V roce 1874 byla postavena nová škola (č. p. 256), která měla čtyři třídy, jednoho řídícího učitele, dva učitele a jednoho pomocného učitele.

Ve školní kronice jsou uvedeni učitelé, kteří vyučovali ještě před postavením nové budovy školy. Před rokem 1828 byl ve Starém Sedlišti učitelem Erasmus Füracker a pomocným učitelem zde byl Johann König. Po smrti učitele Fürackera si Johann König vzal jeho dceru a byl ustanoven učitelem ve Starém Sedlišti. Učitel König učil jen jeden rok, poté zemřel, a na jeho místo byl jmenován Wenzl Wihl. Pomocným učitelem byl v tomto období Ignaz Kannheiser. V roce 1828 se stal učitelem.

Pomocný učitel Anton Klinger učil ve Starém Sedlišti necelých 5 let a po něm nastoupil jako pomocný učitel Josef Hüttel. V roce 1834 zemřel učitel Ignaz Kannheiser. V roce 1838 byl učitelem ustanoven Anton Klinger a v roce 1871 byl jmenován řídícím učitelem. V tomto období byli pomocnými učiteli: Martin Huska, Josef Totzauer, Johann Pruy, Johann Müller, Georg Schwab, Anton Müller, Josef Beierl, Josef Hüttel.

Od roku 1871 do roku 1876 byl pomocným učitelem Michl Thomeier. Po něm nastoupil Johann Mulzer, který vyučoval jen jeden rok v první třídě. Po odchodu dalšího pomocného učitele Josefa Tillera nastoupil opět Michl Thomeier. V roce 1874/1875 vyučoval ve druhé třídě Michl Blobner. V letech 1875 až 1878 učil druhou třídu Johann Klinger.

Otevření čtvrté třídy se konalo 1. ledna 1875 a učitelem se zde stal Karl Stelzner. V roce 1880 byl řídícím učitelem Anton Klinger, který zároveň vyučoval ve čtvrté třídě, ve třetí třídě učil učitel Karl Stelzner, ve druhé třídě Josef Lindner a v první třídě pomocný učitel Michl Thomeier.

V roce 1882 byl řídící učitel Anton Klinger penzionován a pomocný učitel Michl Thomeier propuštěn. Jako pomocný učitel nastoupil Georg Grim. V období, než byl jmenován nový řídící učitel, zastupoval toto místo Karl Stelzner. V listopadu 1882 se stal řídícím učitelem Josef Beierl. Na místo učitele Stelznera nastoupil v roce 1883 Georg Gebert.

Školní rok 1883/1884 a 1884/1885: řídící učitel Josef Beierl (4. třída), Josef Lindner (3. třída), Georg Gebert (2. třída), pomocný učitel Georg Grimm (1. třída). V roce 1884 vypukla mezi dětmi epidemie spály. Z dětí školou povinných jich zemřelo 5.

Ve školním roce 1885/1886 učili ve Starém Sedlišti tyto učitelé: řídící učitel Josef Beierl, Josef Lindner, Georg Gebert, Georg Grimm, Božena Ambrožová. 1. ledna 1886 byla otevřena pátá třída. Ve školním roce 1887/1888 nastoupil na místo Georga Grimma pomocný učitel Josef Thomaier. Ve školním roce 1888/1889 nastoupila na místo Boženy Ambrožové

Emilie Wenighoferová. Učitelem náboženství byl Josef Kopetz a Franz Kulhavý, industriální učitelkou Isabela Schmidtová.

Ve školním roce 1890/1891 nastoupil na místo pomocného učitele Anton Baier a nahradil tak Josefa Thomaiera a Gabriela Einaiglová nastoupila jako provizorní pomocná učitelka.

Ve školním roce 1891/1892 se stal pomocným učitelem Alfred Wehmeyer a pomocnou učitelkou Elise Schmittová. V únoru 1892 vypukla mezi dětmi epidemie příušnic a černého kašle.

V roce 1892 byla přijata jako pomocná učitelka Johanna Wenighoferová, učitelem náboženství se stal kaplan Franz Kříž a na místo Elise Schmittové nastoupil v roce 1893 jako pomocný učitel Anton Witschak.

V roce 1893 byly do školy pořízeny nové záchody a do páté třídy nové lavice. Na začátku školního roku vystřídali pomocné učitele Johannu Wenighoferovou a Antona Witschaka nová absolvetka Bertha Pistlová a Emma Lippertová, kterou ale hned v říjnu nahradila Jaroslava Ambrožová. V březnu 1896 nastoupil jako pomocný učitel Franz Kunz. Začátkem července 1896 vypukla mezi dětmi epidemie spalniček, která postihla především děti předškolního věku. Kvůli epidemii byla škola zavřena na 11 dní.

Ve školním roce 1896/1897 bylo povoleno otevření paralelní třídy ke 4. třídě. V říjnu 1896 nastoupil jako provizorní učitel Josef Thomayer. V květnu 1897 bylo rozšířeno hřiště a pro školní zahradu bylo vyhrazeno místo na dvoře radnice. Ke konci tohoto školního roku ukončil působení na škole Franz Kunz a Bertha Pistlová. Místo nich nastoupily učitelky Marie Richterová a Julie Rysová.

Od roku 1895 do konce září 1897 byl učitelem náboženství kaplan Josef Möller. Poté ho nahradil kaplan Johann Goldschalt. V prosinci 1897 opustil školu po 12 letech učitel Franz Tiller. V únoru 1898 na jeho místo nastoupil učitel Josef Lippmann.

V roce 1899 byl dosazen na místo řídícího učitele Georg Gebert a jako učitel byl přijat Johann Thomayer a Martin Kroha. V září 1900 odešel kaplan Johann Goldschalt a na jeho místo přišel kaplan Ernst Oliva.

22. ledna 1900 věnoval škole doktor Karel Heidler z Heilbornu 114 vycpaných zvířat. Místní školní rada uspořádala sbírku na školní knihovnu, při níž se vybralo 82 korun 14 halířů. 1. března 1900 nastoupil na místo učitele Johanna Thomayera nový provizorní učitel Josef Blobner.

Ve školním roce 1900/1901 se složení učitelského sboru opět změnilo. Byli přijati učitel Johann Goss, pomocná učitelka Anna Hufová a učitel Rudolf Kindermann.

Ve školním roce 1901/1902 přišel na místo učitele náboženství Josef Hlaváček. V 1. třídě vyučovala Anna Hufová, ve 2. třídě řídící učitel Georg Gebert, ve 3. třídě Johann Gos, ve 4. třídě pro chlapce Josef Lippmann, ve 4. třídě pro děvčata Marie Richterová, v 5. třídě Rudolf Kindermann.

Na začátku školního roku 1902/1903 nastoupil jako provizorní pomocný učitel Wenzl Lippert a Georg Mathy. 15. prosince 1902 byla v hospodě otevřena polévárna pro 20 chudých dětí, která byla provozována v zimních měsících. V únoru 1903 byl kaplan Hlaváček přeložen a na jeho místo přišel Franz Vamberra a v témže měsíci byl přijat učitel Karl Pimpl místo učitele Kindermanna.

Ve školním roce 1903/1904 učil v 1. třídě Josef Lippmann, ve 2. třídě Marie Richterová, ve 3. třídě Georg Mathy, ve 4. třídě (a) řídící učitel Georg Gebert, ve 4. třídě (b) Wenzl Lippert, v 5. třídě nově přijatý učitel Ludwig Lohr. V prosinci 1903 musela být škola na 14 dní uzavřena kvůli příušnicím. V zimě opět fungovala polévárna pro chudé děti v hospodě Georga Schultese.

Na začátku školního roku 1904/1905 vystřídal učitele Wenzla Lipperta nově přijatý Anton Schnabl, který začal učit 4. třídu (b). V prosinci 1904 vypukla ve škole epidemie spalniček, proto musela být škola na 4 týdny uzavřena. 1. ledna 1905 byl jmenován novým učitelem náboženství pro třídu 4.B kaplan Robert Hermuth.

Ve školním roce 1905/1906 učila v 1. třídě Maria Richterová, ve 2. třídě řídící učitel Georg Gebert, ve 3. třídě Josef Lippmann, ve 4. třídě (a) Ludwig Lohr, ve 4. třídě (b) Georg Mathy, v 5. třídě Anton Schnabl. Učitelem náboženství byl až do října 1905 Johann Distler, kdy jej nahradil Karl Schöniger.

Na začátku školního roku 1906/1907 nastoupil na místo učitele Lohra provizorní učitel Johann Häbler a jako kaplan přišel na faru Josef Bouzek. V srpnu 1907 vypukla epidemie spály, které podlehly 3 děti. V prosinci 1907 odešel kaplan Bouzek a na jeho místo přišel Franz Hegemann. V březnu 1909 se stal provizorním učitelem Karl Thomayer.

V roce 1910 musela být škola na 14 dní zavřena kvůli epidemii spalniček. Na začátku školního roku 1910/1911 byl přeložen na jiné místo kaplan Hegemann a místo něj nastoupil Heinrich Beyerl. Jako učitel náboženství zůstal rok a poté odešel do Aše. Novým učitelem náboženství se stal Josef Resl, který byl ale po měsíci také přeložen na jiné místo.

O prázdninách v roce 1911 byla opravena střecha školy a také byl nově upraven interiér školy. V říjnu 1911 vypukla opět epidemie spalniček a škola byla zavřena na dva týdny. V březnu 1912 byl dosazen jako kaplan a učitel náboženství Alois Buffler.

Ve školním roce 1912/1913 odešel učitel Karl Thomayer a místo něj přišla jako provizorní učitelka Hedwiga Radlová. V lednu 1913 bylo povoleno zřídit provizorní paralelní třídu k 5. třídě. Hedwiga Radlová byla ve školním roce 1913/1914 poslána na zahraniční návštěvu do měšťanské školy v Kremsu. Jako noví učitelé byli přijati Josef Träger, Barbara Papáčková a Peter Goriwoda jako učitel náboženství.

V důsledku mobilizace narukovali do armády učitelé Josef Lippmann, Anton Schnabl, Josef Träger. Bylo nezbytné sloučit obě 4. třídy i obě 5. třídy. Vrátila se učitelka Hedwiga Radlová a nově nastoupil Karl Kugler. V 1. třídě učil řídící učitel Georg Gebert, ve 2. třídě Hedwiga Radlová, ve 3. třídě Maria Richterová, ve 4. třídě Karl Kugler a v 5. třídě Georg Mathy, ruční práce vyučovala H. Radlová a Schmidtová a učitelem náboženství pro všechny třídy byl Peter Goriwoda.

Každý ze členů učitelského sboru byl povinnen odevzdat 1% ze svého měsíčního platu kvůli válečným dávkám. Dohromady to činilo měsíčně 10 korun a 60 halířů. Ve vyučování ručních prací byl kladen důraz na výrobu válečných potřeb. Ve 4. a 5. třídě bylo vyrobeno 41 párů ponožek, 50 párů nátepníků, 6 párů nákolenic a 20 kusů čepic.

V prosinci 1914 bylo přijato 18 dětí haličských uprchlíků. V červnu 1915 musel nastoupit do armády Karl Kugler, proto se ve 4. třídě střídali ve vyučování 4 učitelé a bylo jim zkráceno vyučování. V srpnu 1915 nastoupil nový kaplan Hubert Klar.

Ve školním roce 1915/1916 opět nastoupil jako učitel Anton Schnabl, který byl ve válce poraněn. V září vypukla epidemie spalniček. Od května 1916 vyučoval náboženství farář Schöniger.

Učitelka Anna Rosa Trägerová a Elfrieda Kauzner nastoupily ve školním roce 1916/1917 na uvolněná místa po učitelce Radlové a učiteli Schnablovi (opět se vrátil a díky tomu byla otevřena paralelní 5. třída). Andreas Blaha se stal kaplanem a učitelem náboženství. V lednu 1917 nastoupila jako industriální učitelka Marie Singerová. Kvůli nedostatku uhlí byla škola uzavřena od poloviny února do začátku března 1917. Karl Schuster byl jmenován provizorním učitelem ve 2. třídě.

V červnu 1917 bylo nařízeno, aby řídící učitel Georg Gebert a učitel Georg Mathy zpracovali statistiku katastrální obce Staré Sedliště. Do parcelních protokolů zapisovali čísla a majitele parcel a všechny jejich části.

6. března 1918 odešla do penze po 40 letech učení industriální učitelka Isabella Schmidtová a místo ní nastoupila Marie Singerová. V říjnu 1918 byly všechny školy na okrese uzavřeny na 14 dní kvůli chřipkové epidemii. V březnu 1919 přišel nový učitel náboženství kaplan Karl Škvorecký, ale už v září 1919 tu byl nový kaplan Nikolaus Woll. V srpnu 1919 nastoupily dvě nové učitelky Anna Wirknerová a Emma Kiesslingerová.

V říjnu 1919 byla jmenována industriální učitelkou Margareta Schmidthammerová. V srpnu 1920 odešla učitelka Elfriede Kauznerová a Josef Lippmann a na jejich místo byla přijata učitelka Marie Wallererová, Emma Zenkerová a učitel Franz Maier.

Na konci srpna 1920 odešel do penze řídící učitel Georg Gebert. Ve školním roce 1920/1921 vyučovala v 1. třídě Marie Richterová, ve 2. třídě Anton Schnabl, ve 3. třídě Franz Maier, ve 4. třídě (chlapci) Karl Schuster, ve 4. třídě (dívky) Emma Zenker, v 5. třídě (chlapci) Georg Mathy, v 5. třídě (dívky) Marie Wallerer. Řídícím učitelem byl jmenován Georg Mathy, jehož manželka provozovala známý hostinec „U Bílého koníčka“.

V září 1922 přišel jako kaplan a učitel náboženství Franz Pöpperl. Emilie Rößlerová nahradila nemocnou učitelku Marii Richterovou. Ve školním roce 1923/1924 bylo rozhodnuto o sloučení paralelních tříd 4. třídy (A, B) a 5. třídy (A, B) kvůli menšímu počtu žáků. V roce 1924 byla přijata nová učitelka ručních prací Margareta Schmidthammerová a v době, kdy byla nemocná, ji zastupovala Anna Zimmertová.

Roku 1925 byla přidělena jako učitelka Marie Mastiková. Ke konci srpna 1925 byla zrušena 5. třída, protože počet žáků neustále klesal. Po odchodu kaplana Pöpperla nastoupil na jeho místo kaplan Franz Reginek. O prázdninách roku 1926 byla školní budova opatřena novými okny, původní okna byla na budově od roku 1874.

Ve školním roce 1926/1927 vyučoval v 1. třídě řídící učitel Georg Mathy, ve 2. třídě Anton Schnabl, ve 3. třídě Marie Mastiková, ve 4. třídě Karl Schuster. V září 1927 byla přijata učitelka Rosa Glasauerová, která nahradila Marii Mastikovou.

Na začátku školního roku 1927/1928 byla zprovozněna dílna a školní kuchyně, ve které se žáci učili vařit s učitelkou ručních prací Annou Zimmertovou. V tomto školním roce opět nastoupila učitelka Marie Mastiková. V únoru 1929 byly vyhlášeny zimní prázdniny kvůli přetrvávajícím mrazům, které v noci dosahovaly teploty -31°C .

Ve školním roce 1929/1930 byla otevřena paralelní třída k 2. třídě. Ve druhých třídách vyučovali nově přijatí učitelé Karl Stelzner a Anna Thomayerová. Ve školním roce 1930/1931 byli přijati jako provizorní učitelé Franz Lenk a Anna Hütlová.

Na začátku školního roku 1931/1932 byla otevřena paralelní třída k 3. třídě a také byla přijata pomocná učitelka Ernestina Thomayerová. Řídící učitel Georg Mathy odešel do penze a jako provizorní řídící učitel byl jmenován Anton Schnabl. V červnu 1932 nastoupila učitelka Martha Haalová.

Paralelní třída k 2. třídě byla ve školním roce 1932/1933 zrušena. Roku 1934 byla přijata jako pomocná učitelka Rosa Reiterová, Rosina Dollhopfová a učitel Franz Grüner. V roce 1937 nastoupili jako pomocní učitelé Franz Mach a Mathias Güntner.

Ve školním roce 1938/1939 nastoupila na místo pomocné učitelky Hermina Baierová. Na začátku školního roku 1939/1940 byla otevřena 5. třída, kde učil řídící učitel Anton Schnabl. V 1. třídě učila Hermina Baierová, ve 2. třídě Rosina Dollhopfová, ve 3. třídě Franz Grüner a ve 4. třídě Hans Schwab. V říjnu 1939 byl učitel Franz Grüner povolán do německého Wehrmachtu. Bývalý řídící učitel Georg Mathy, který byl v důchodu, musel opět nastoupit do školy ve Starém Sedlišti.

Výuka náboženství byla omezena na 1 vyučovací hodinu v měsíci. Rosina Dollhopfová byla v listopadu 1939 přeložena. Hans Schwab byl v březnu 1940 povolán do armády. Místo něj nastoupil učitel Georg Paradeiser. Ve školním roce 1940/1941 musely být děti sloučeny do 3 tříd. 1. třídu učil Anton Schnabl, 2. třídu Georg Mathy a 3. třídu Georg Paradeiser. Učitelkou ručních prací byla stále Anna Zimmertová a učitelem náboženství farář Franz Reginek. V říjnu 1940 byl jmenován učitelem Franz Maier.

V lednu 1942 opět nastoupil Franz Grüner jako učitel ve Starém Sedlišti a naopak učitel Franz Maier byl povolán do armády. Místo učitele Georga Paradeisera nastoupil na jeho místo Michael Bodner. Roku 1943 po přeložení učitele Grünera a Bodnera nastoupili učitelé Irmgard Seitz a Georg Mathy.

Ve školním roce 1943/1944 učil 1. a 2. třídu Anton Schnabl, 3. třídu Anna Lenková a 4. třídu Franz Grüner. V březnu 1944 se učitel Franz Maier vrátil ze služby v armádě a opět začal učit ve starosedlišťské škole. V dubnu 1945 byl jmenován učitelem Otto Schreiber.

Školní budova byla převzata dne 24. 7. 1945. V letních měsících musela být budova opravena, téměř všechna okna byla rozbita v době, kdy ve škole přebývali polští a slezští uprchlíci. 17. 9. 1945 bylo zahájeno české vyučování s 30 dětmi německé národnosti. V průběhu školního roku přistoupilo do školy několik desítek dětí, jejichž počet se nakonec ustálil na 111 dětí. Vyučovalo se pouze v jednotřídce a počet dětí byl postupně neúnosný, proto bylo 29 dětí německé národnosti vyňato ze školní docházky.

Teprve na jaře 1946 byla otevřena druhá třída. V 1. třídě vyučoval Václav Fiala a ve 2. třídě Zdeňka Šnebergerová.

Nejnižším školským úřadem k dohledu nad národními školami byl místní školní rada. Skládala se z předsedy (ve většině případů to byl starosta obce), zástupců obce, duchovního správce církve křesťanské, zástupců školy. Ve Starém Sedlišti lze rekonstruovat místní školní radu takto:

1870 – 1872: předseda Anton Schultes, místní školní inspektor Franz Schmidt
členové: majitel panství Heidler, farář Josef Kopetz, řídící učitel Anton Klinger, Georg Sorger, Franz Lichtneckert

1873 – 1875: předseda Franz Schmidt, místní školní inspektor Franz Lichtneckert
členové: majitel panství Heidler, farář Josef Kopetz, řídící učitel Anton Klinger, Josef Schultes, Josef Rusehl

1876 – 1881: předseda Andreas Schultes, místní školní inspektor Franz Lichtneckert
členové: majitel panství Heidler, farář Josef Kopetz, řídící učitel Anton Klinger, Josef Schmid, Josef Schultes

1883 - březen 1886: předseda Andreas Schultes, místní školní inspektor Josef Schmidt
členové: farář Josef Kopetz, Peter Gebert, Leopold Gebert, řídící učitel Josef Beierl

březen 1886 - 1887: předseda Peter Gebert, místní školní inspektor Josef Gebert
členové: Wenzl Raßl, Josef Maier, Christian Hofmann, farář Josef Kopetz, řídící učitel Josef Beierl

1888/1889: předseda Peter Gebert, místní školní inspektor Josef Gebert
členové: Wenzl Raßl, Josef Maier, Christian Hofmann, farář Josef Kopetz, řídící učitel Josef Beierl

1889 - 1891: předseda Peter Gebert, místní školní inspektor Leopold Gebert
členové: Josef Maier, Franz Lockl, Christian Hofmann, farní administrátor Franz Kulhavý, řídící učitel Josef Beierl

1891/1892: předseda Martin Gebert, místní školní inspektor Leopold Gebert
členové: Franz Lockl, Josef Maier, Franz Schir, řídící učitel Josef Beierl, farář Franz Kulhavý

1892 - 1895: předseda Martin Gebert, místní školní inspektor Leopold Gebert
členové: Josef Meyer, Josef Schmidt, farář Franz Kulhavý, řídící učitel Josef Beierl a správce panství Hermann Mayer.

1895/1896: předseda Martin Gebert, místní školní inspektor Leopold Gebert
členové: Georg Schultes, Josef Meier, farář Franz Kulhavý, řídící učitel Josef Beierl, správce Hermann Mayer

1898/1899: místní školní inspektor Georg Schultes
členové: Georg Schultes, Josef Meier, Josef Schmidt,

1899/1900: předseda Leopold Gebert, místní školní inspektor Georg Schultes
členové: Josef Schmidt, Josef Meier,

1900/1901: předseda Leopold Gebert
členové: správce panství Emmerich Weigl (po jeho smrti v roce 1901 Josef Maier), řídící učitel Georg Gebert.

1901/1902: předseda Leopold Gebert, místní školní inspektor Georg Schultes
členové: řídící učitel Georg Gebert, Josef Maier, Josef Schmidt, farář Franz Kulhavý

1905/1906: předseda Leopold Gebert,
členové: Georg Schultes, Josef Schmidt, Josef Gebert, Andreas Steiner, řídící učitel Georg Gebert, farář Karl Schöniger

1911/1912: místní školní inspektor Georg Schultes
členové: Georg Schultes, Franz Lockl, Franz Grüner, Julius Lindner

1918/1919: místní školní inspektor Josef Dick, Moritz Maier, Franz Grüner

1920/1921: starosta Anton Zimmert, Josef Gebert, Franz Gebert, Josef Dick, Anton Gebert, franz Grüner, řídící učitel Georg Mathy, Marie Richterová, Anton Schnabl

1924/1925: řídící učitel Georg Mathy, Anton Schnabl, starosta Franz Bayer, Josef Schmidt, Karl Schöniger, Josef Dick, Anton Gebert, Josef Gebert, Anton Raßl

1936/1937: předseda - řídící učitel Anton Schnabl, Franz Grüner, Karl Schaffer, Andreas Sorger, Johann Junghans, Georg Gebert, Josef Reis, Andreas Wolf, Martin Thomayer,

Počet školou povinných dětí:

1870 – 268 dětí	1895/1896 – 334 - 340 dětí
1871 – 273 dětí	1896/1897 – 335 - 342 dětí
1872 – 277 dětí	1897/1898 – 340 - 347 dětí
1873 – 283 dětí	(345 katolického, 1 judaistického,
1874 – 288 dětí	1 protestantského vyznání)
1875 – 290 dětí	1898/1899 – 342 – 354
1876 – 291 dětí	(z toho jen 1 české národnosti)
1877 – 282 dětí	1899/1900 – 341 - 345 dětí
1878 – 275 dětí	1900/1901 – 325 - 329 dětí
1879 – 271 dětí	1901/1902 – 329 dětí
1880 – 276 dětí	1902/1903 – 321 - 332 dětí
1881 – 298 dětí	1903/1904 – 316 - 325 dětí
1882/1883 – 320 dětí	1904/1905 – 326 dětí
1883/ 1884 – 334 dětí	1905/1906 – 324 - 329 dětí
1884/1885 – 340 dětí	1906/1907 – 324 dětí
1885/1886 – 330 dětí	1907/1908 – 315 dětí
1888/1889 – 306 dětí	1908/1909 – 312 dětí
1889/1890 – 286 dětí	1909/1910 – 315 dětí
1890/1891 – 307 dětí	1910/1911 – 305 dětí
1892/1893 – 319 dětí	1911/1912 – 284 - 304 dětí
(316 katolického, 2 judaistického,	1912/1913 – 299 dětí
1 evangelického vyznání)	1913/1914 – 276 dětí
1893/1894 – 318 - 324 dětí	1914/1915 – 248 - 263 dětí
1894/1895 – 328 - 336 dětí	1915/1916 – 278 dětí

1916/1917 – 293	1931/1932 – 211 dětí
1917/1918 – 284 dětí	1932/1933 – 220 dětí
1918/1919 – 268 dětí	1933/1934 – 227 dětí
1919/1920 – 266 dětí	1934/1935 – 210 dětí
1920/1921 – 278 dětí	1935/1936 – 207 dětí
1921/1922 – 252 - 261 dětí	1936/1937 – 195 dětí
1922/1923 – 256 - 268 dětí	1937/1938 – 193 dětí
1923/1924 – 211 dětí	1938/1939 – 182 dětí
1924/1925 – 178 dětí	1939/1940 – 168 dětí
1925/1926 – 162 dětí	1940/1941 – 167 dětí
1926/1927 – 163 dětí	1941/1942 – 146 dětí
1927/1928 – 176 dětí	1942/1943 – 161 dětí
1928/1929 – 178 dětí	1943/1944 – 142 dětí
1929/1930 – 200 dětí	1944/1945 – 149 dětí
1930/1931 – 200 dětí	

1.12. Městečko

1.12.1. Povýšení na městečko

Staré Sedliště bylo povýšeno na městečko ke konci 16. století. Podle regionální literatury bylo ve farní kronice označeno Staré Sedliště jako městečko už v roce 1572, ale v roce 1587 je opět uváděno jako ves. Povýšení na městečko je tedy skutečně doloženo až pečeti z roku 1622 a také když česká komora prodávala konfiskovaný majetek roku 1624.

Regulace magistrátů probíhala v letech 1786 – 1787 ve všech městech zemí koruny české. Žádné dokumenty o regulaci magistrátu ve Starém Sedlišti se nedochovaly.⁴⁷ Pravděpodobně bylo městečko zahrnuto do 3. kategorie regulace, tzn. městečko bez magistrátu, kde nebyl dosazen státní úředník a vedení agendy zůstalo v rukou purkmistra.

Ve schematismu z roku 1848 je Staré Sedliště označováno jako městys, který nemá magistrát, ale má pouze městský soud pro nespornou agendu.⁴⁸

⁴⁷ Negativní nález v archivním souboru: Národní archiv, České gubernium - publicum

⁴⁸ Štěpán MLEZIVA, Karel KUČA, *Historický lexikon městysů a měst*, Praha 2006, s. 669-670

1.12.2. Osídlení

Už v předhusitské době bylo Staré Sedliště národnostně smíšenou vsí, z tohoto důvodu byli na farnost dosazováni jak čeští, tak i němečtí kněží.

V polovině 16. století je ve Starém Sedlišti doloženo židovské osídlení. Židé se živili hlavně jako ranhojiči a lazebníci, provozovali výrobu sirek a v nájmu měli také drobné vrchnostenské výrobní podniky jako vinopalnu a draslovnu. K roku 1907 se uvádí 10 osob židovského vyznání⁴⁹.

V roce 1838 obývalo ve Starém Sedlišti 238 domů 1667 obyvatel, z toho bylo 12 Židů. V roce 1930 bylo v 321 domech usazených 1329 obyvatel, z nichž jen 11 bylo Čechů. Po poválečných demolicích zaniklo přes 200 domů.

Rok	Počet domů	Počet obyvatel
1654	59	-
1713	203	-
1843	243	1719
1850	-	1728
1869	-	1618
1880	259	1695
1890	277	1562
1900	304	1602
1910	292	1585
1921	297	1451
1930	321	1329 (8,3% Češi, 91,7% Němci)
1947	-	493
1950	222	417
2005	-	672

⁴⁹ F. B. BATOVEC, *Batovcův příruční místopis zemi koruny české*, Praha 1907, s. 256

1.12.3. Privilegia

Součástí archivního souboru Archiv města Staré Sedliště je listina z roku 1784(inv. č. .2). Jedná se o konfirmační listinu Josefa II., ve které potvrzuje předchozí privilegia udělená Starému Sedlišti.

Obsah této listiny je shrnut v náhradním registru:

Josef II. potvrzuje konfirmaci Marie Terezie předchozích privilegií udělených městečku Staré Sedliště:

Marie Terezie konfirmuje obsah předchozích privilegií udělená městečku Staré Sedliště slovo od slova:

Beatrix Johanna Benigna hraběnka von Portia, Ludmila Kateřina Benigna von Sternberg a Anna Marie Eusebie, rozená Kafkovna z Říčan oznamují všem potomkům a budoucím majitelům statku a městečka Staré Sedliště, že udělují tato privilegia:

Obyvatelé městečka Staré Sedliště mají právo vařit pivo v obecním pivovaru a vyrábět slad ve vystavěné sladovně a to nejdéle od svátku Havla až do sv. Jiří (tzn. 16. října – 24. dubna) a ne ve větším množství, než kolik stačí za toto období vyčepovat a nejsou povinni platit z tohoto vrchnosti výčepné.

Dále propůjčují právo konání dvou výročních trhů, první trh na sv. Oldřicha (4.července) a druhý trh v pondělí před sv. Martinem, a také propůjčují právo na již dříve obvyklý koňský trh a týdenní trh. Nynější i budoucí vrchnost může bez překážky vybírat poplatky za stánkové místo, tržné a další poplatky, které se běžně vybírají i v ostatních městech a na trzích a použít je ve prospěch městečka.

Měšťané mají právo na každoroční obnovení rady a mohou si zvolit ze svého středu purkmistra, soudce a radní. Vrchnost sama poté ustanoví a potvrdí purkmistra, soudce a radní. Kdyby se prokázalo, že občan byl svým slovem nebo činem neslušný a neposlušný purkmistrovi nebo radním, mají radní uvážit jeho potrestání.

Domkáři a chalupníci mají povinnost platit obci dle spravedlnosti a stejnoměrně a naproti tomu mohou užívat svobody stejně jako ostatní obyvatelé městečka. V případě nutnosti mají povoleno své pole nebo louku zastavit, ale ne prodat, vrchnost nemůže bez nutnosti ani bez spravedlnosti odejmouti na daních a jiných poplatcích, a jestliže chce majitel zpět majetek vyjmouti, věřitel má povinnost zastavěnou věc vrátit zpět.

Pokud někdo prodá svůj dům nebo dvůr nebo nějaký koupí nebo dům opustí, mají právo se svolením vrchnosti takovýto opuštěný dům znovu obsadit poctivým člověkem.

Mají právo udělovati rodné a průvodní listy obyvatelům, kteří se narodili v městečku z manželského svazku. Mohou za to vybírat poplatky a použít je k obecním potřebám.

Obyvatelé mají právo užívat obecní les, který leží na kopci Dierna, mohou lovit zajíce, dále mohou užívat obecní potoky a rybníky od novosedlišťských mezí po šibeniční rybník a od farního potoka až k částkovské hrázi. Každý pátek dopoledne mohou podle libosti rybařit.

Jestliže občan, muž nebo žena, zemře, může po nich dědit jak syn tak dcera. V případě, že nejsou dědici nebo příbuzní ani v panství ani nikde jinde a nebyla sepsána závěť, náleží toto dědictví zemskému zřízení.

Poručníci sirotek mohou zůstat každoročně dlužni panství, ale bez souhlasu jim nemohou být půjčeny peníze.

Každý může provozovat všelijaké kupectví a obchodování, ale musí vždy používat délky, míry a váhy, které se obvykle používají v oblasti nebo plzeňském kraji.

Poddaní mohou prodávat obilí, koně, sýr, sádlo a jiné suroviny, které sami nespotřebují. Jako první má právo na odběr vrchnost. Poddaní nesmí zboží prodávat na cizím místě pod cenou, jinak mohou být potrestáni od vrchnosti.

Obyvatelé musí dodržovat pořádek, pokud by policie zde nechala zakořenit nepořádek, má vrchnost právo nechat o trestu rozhodnout purkmistra a radu.

Pod městskou pečetí je potvrzeno vydání urbáře, kde vrchnost nebude zatěžovat více poddané područenstvím, poplatky a robotou.

Těchto 14 privilegií je potvrzeno současnou vrchností a obyvatelé městečka Staré Sedliště mají právo je užívat i v budoucnosti, aniž by jim v tom bránila budoucí vrchnost.

Tyto privilegia se zapíší do desk zemských. Vlastnoruční podpisy a přivešená pečeť potvrzují tuto listinu.

Podpisy: Beatrix hraběnka von Portia, rozená Kafkovna z Říčán, Ludmila von Sternberg, Anna Maria Eusebia Kafkovna z Říčán

Maxmilian Valentin hrabě Martinitz, Wilhelm Albrecht Krakowsky von Kolowrat a jejich přítížněné a přivěšené pečetě.

v Praze 15. listopadu 1657

24. ledna 1658 byla tato privilegia zapsána do zlatozeleného trhového kvaternu větších desk zemských.

Konfirmace Marie Terezie ve Vídni dne 6. dubna 1747, přivěšená velká pečeť.

Konfirmace Josefa II. ve Vídni dne 25. listopadu 1784, přivěšená velká pečeť. Privilegia pozměňuje a to takto: koňský a týdenní trh se bude konat v nejbližší všední pracovní den. Dědictví může připadnout všem příbuzným bez rozdílu až do desátého kolene. Zdejší obyvatelé budou moci být osvobozeni vydanými předpisy od robotních záležitostí. Prodejné věci mají být k prodeji nejdříve nabídnuty vrchnosti.

V archivním souboru Česká dvorská kancelář⁵⁰ jsou uloženy opisy privilegií udělených městečku v roce 1657.

V dopise, který byl poslán Marii Terezii v roce 1747, žádá purkmistr a rada městečka Starého Sedliště o potvrzení privilegií, která jim udělily sestry Beatrix Johanna Benigna von Portia, Ludmila Katharina von Strenberg a Anna Maria Eusebia. Upozorňují na to, že při nepřátelském vpádu francouzských a bavorských vojsk do pohraničí v roce 1742, utrpělo Staré Sedliště při obraně městečka škodu 3000 zlatých. Kvůli obavám z dalších nepřátelských útoků chtějí potvrdit tato privilegia.

V dopise vysvětlují a objasňují některé záležitosti týkající se privilegií a žádají o rozšíření některých privilegií. První výroční trh se koná v první neděli po svátku svatého Prokopa a svatého Ulricha (4.července) a druhý výroční trh je stanoven na pondělí před svátkem svatého Martina (11.listopadu), týdenní a koňské trhy se konají každé pondělí. Požadují pro vesnici Mchov, která přináleží ke Starému Sedlišti, aby bylo jejím obyvatelům povoleno přivážet na obvyklý týdenní trh koně, dobytek, obilí, máslo, sádlo a další zboží.

Chtějí, aby zvolený purkmistr, soudce, radní a městský písař byli jmenováni na radnici a ne na vrchnostenském zámku.

Co se týče zhostů, musí se požádat vrchnost, aby sepsala povolení a připravila s výborem magistrátu zhostný list, který vystaví a propůjčí dotčenému poddanému, který se narodil ve Starém Sedlišti.

Podpisy purkmistra a radních: starosta Petr Schaffer, radní Štěpán Owský, Petr Köller, Johann Georg Gebert, Martinus Sangl, Mathes Kautner, Georg Rasl.

1.12.4. Radnice

První zmínky o radnici jsou z roku 1657. Byla postavena na návsi naproti zámku a od ostatních domů se odlišovala věžičkou. V roce 1790 radnice spolu s archivem vyhořela

---

50 NA, *Česká dvorská kancelář*, inv. č. 759, karton 556, sign. IV. D 7

a dnešní podobu má od přestavby z roku 1839, kdy vypukl v městečku další požár. *Nynější pozdně klasicistní budova byla postavena roku 1860.*⁵¹

1.12.5. Purkmistři a starostové

Rok	Majitel panství	Správce panství	Justiciář	Purkmistr/ starosta	Zkoušený vedoucí pozemkových knih
1747	Josef Ignác von Langer	?	?	Petr Schaffer	?
1772	Ignác Born	?	?	Johann Gebert, Martin Sorger	?
1791	František Josef Schorel	?	?	Nicolaus Gebert	?
1800	„	?	?	?	?
1801	„	Andreas Wenzel Schilling	Anton Franz	?	?
1802	„	„	„	Anton Sorger	?
1803 – 1805	?	?	?	?	?
1806	Andreas Vogel	A.W. Schilling	Johann Hasch (v Tachově)	„	?
1807	„	„	„	„	?
1808	„	„	„	„	?
1809	„	„	„	„	?
1810	„	„	Joseph Aloys Hirnschal (v Tachově)	Anton Geberth	?
1811	„	„	„	„	?
1812	„	„	„	„	?

51 Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, VI.díl Pro-Sto, Praha 2004, s. 849

Rok	Majitel panství	Správce panství	Justiciář	Purkmistr/ starosta	Zkoušený vedoucí pozemkových knih
1813	„	„	„	„	?
1814	„	„	„	„	?
1815	„	Amant Ernst	„	„	?
1816	„	„	„	„	?
1817	„	„	„	„	?
1818	„	„	„	„	?
1819	„	„	„	„	?
1820	„	Johann Ernst	„	„	?
1821	Dědicové po A. Vogelovi	„	„	„	?
1822	„	„	„	„	?
1823	?	?	?	?	?
1824	Margaretha Vogelová, vdova po A. Vogelovi	„	Joseph Hirschal (v Tachově)	„	?
1825	„	„	Kaspar Gartner	„	?
1826	„	„	„	„	?
1827	„	„	„	„	?
1828	„	„	„	Christoph Geberth	Johann Mayer
1829	„	Karl Holub	Martin Nadler	„	„
1830	„	Franz Witzchl	Wenzel Weidl	Michael Sorger	„
1831	?	?	?	?	?
1832	Dědicové po A. Vogelovi	Anton Moritz Matzinger	„	„	„
1833	„	Joseph Krünes	„	„	„+ písař
1834	„	„	„	„	„

Rok	Majitel panství	Správce panství	Justiciář	Purkmistr/ starosta	Zkoušený vedoucí pozemkových knih
1835	„	„	„	Georg Geberth	„
1836	„	„	„	„	„
1837	„	„	„	„	„
1838	„	„	„	Franz Schmidl	„
1839	„	„	„	Mathias Lichtneckert	Johann Karl Zeidler
1840	Joseph Prochazka	„	„	„	„
1841	„	Joseph Müller	„	„	„
1842	„	„	„	„	„
1843	„	„	„	„	„
1844	„	„	„	„	„
1845	Heidlerové	„	„	„	„
1846	„	Joseph Wünschüttl	„	„	„
1847	„	„	„	„	„
1848	„	„	„	„	„
1849	„	Jakob Gebert	?	?	?
1856 - 1860	„	?	?	Joseph Hörl	?
1894 - 1898	„	?	?	Martin Gebert	?
1898 - 1919	„	?	?	Leopold Gebert	?
1919 - 1928	„	?	?	Anton Zimmert	?
1928 - 1937	„	?	?	Franz Bayer	?

Rok	Majitel panství	Správce panství	Justiciář	Purkmistr/ starosta	Zkoušený vedoucí pozemkových knih
1938 - 1945	„	?	?	Eduard Reindl	?

1.12.6. Úředníci, obecní představenstvo, spolky v roce 1925⁵²

pošta a telegrafní úřad (telegraf od 1893, telefon od 1928): poštovník Andreas Schmidt + 4 zaměstnanci,

četnictvo: vrchní strážmistr Anton Watzka + 3 strážmistři

železniční stanice: staniční mistr Josef Spinka + 1 zaměstnanec

obecní představenstvo: starosta Franz Bayer, zástupce Josef Schmidt, radní: Anton Hörl, Josef Schultes, Georg Mathy, Georg Schmidt, obecní zastupitelé: Andreas Blaha, Matthias Wolf, Josef Maier, Anton Gebert, Martin Geberth, Franz Gebert, Wenzl Gebert, Franz Gebert, Karl Müller, Andreas Fritz, Josef Peutlschmidt, Josef Wick

obecní úřad: sekretář Andreas Gebert, policejní strážník Josef Lockl, hajný Josef Blaha, hajný Franz Baier, ponocný Eduard Reindl, jednatel elektrického podniku Emmerich Gebert (elektrický proud v SS. od 1923),

církevní úředníci: administrator Franz Pöpperl, ředitel kostelní hudby Josef Schultes, kostelník Georg Stipanovsky

spořitelni a úvěrní spolek: přednosta Georg Gebert, zástupce Josef Schmidt, členové Martin Gebert, Franz Grüner, Josef Maier, Franz Gebert, Franz Bayer, dozorní rada: předseda Andreas Schmidt, zástupce Georg Beer, Anton Schilling, Martin Beer, Andreas Stelzner, Johann Maier, Wenzl Mayer, Josef Zollers, Anton Nistler, pokladník Andreas Gebert, úředník Josef Gebert,

vodní družstvo: přednosta Georg Mathy, zástupce Andreas Steiner, členové výboru: Anton Maier, Franz Nestler, Johann Kreutzer, Martin Gebert, Georg Wurdack

úředníci panství: správce panství Andreas Steiner, účetní Andreas Gebert, sklepmistr Josef Windisch, hajný Josef Reindl a Franz Jakob, zahradník Georg Franz, zemědělský praktikant Ernst Steiner a Franz Maier

spolky:

spolek veteránů: zástupce Josef Gebert

⁵² Richard MAYER, *Adreßbuch für den politischen Bezirk Tachau*, Tachov 1925, s. 76 - 83

spolek dobrovolných hasičů: zástupce Georg Gebert

okresní spolek hasičů 71 Tachov-Přimda: předseda Georg Gebert

zemědělský spolek: předseda Anton Gebert

pěvecký spolek: předseda Martin Geberth

včelařský spolek: předseda Franz Gebert

místní skupina německého kulturního spolku: předseda Josef Schmidt

místní skupina německého spolku v Čechách: předseda Johann Binder

tělocvičný spolek: předseda Andreas Gebert

1.12.7. Železnice

1.srpna 1910 byla otevřena nová železniční trať Domažlice - Tachov a první vlak projížděl Starým Sedlištěm v 6:28 do Tachova.

1.12.8. Seznam majitelů č.p.

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných) ⁵³	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti) ⁵⁴	Adressbuch 1925 ⁵⁵	Anschriftenbuch 1938 ⁵⁶
1	Heidler, Steiner, Frank, Steidl (15+23 kancelářská budova)	Heidlerová Hermína (2)	Unterrichterová Hermína	Unterrichterová Hermína
2	Schmidt, Gebert, Kohl, Sorger (7)	Schmidt Josef (9)	Schmidt Josef	Schmidt Josef
3	Scheinkönig, Franz, Günter (7)	Scheinkönigová Magdalena (2)	Scheinkönigová Magdalena	Scheinkönigová Magdalena
4	Wach (4)	Wach Karl (6)	Wach Johann	Wach Johann
5	Schilling, Rassel (26)	Schilling Josef (2)	Schilling Josef	Schilling Josef
6	Rassel, Adler, Sorger (17)	Gebert Leopold (2)	Bayer Anton	Friedrichová Anna
7	Fissmann, Stöckl (6)	Fissmann Anton (6)	Fissmann Anton	Fissmann Karl
8	spáleniště	-	staveniště	staveniště
9	Rassel (4)	Sorger Josef (5)	Schafferová Anna, Sorger Josef	Eisenhut Franz
10	Schaffer, Träger, Rassel (14)	Rassel Wenzl (4)	Rassel Wenzl	Rassel Josef

53 SOKA Tachov, *Okresní úřad Tachov*, inv. č. 693, K 439

54 SOKA Tachov, *Okresní úřad Tachov*, (sčítání lidu 1921)

55 Richard MAYER, *Adressbuch für den politischen Bezirk Tachau*, Tachov 1925

56 Franz WALTER, *Anschriftenbuch für den Gerichtsbezirk Tachau*, Tachov 1938

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných)	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti)	Adressbuch 1925	Anschriftenbuch 1938
11	Grüner (9)	Grüner Josef (6)	Grüner Josef	Grüner Josef
12	Sorger (3)	Müller Karl (7)	Müller Karl	Müller Karl
13	Pachlmann (7)	Arnold Andreas (6)	Arnoldová Marie	Gebert Franz
14	Fritz (4)		zbourán	Schafferová Anna
15	Emmerling (16)	Emmerling Josef (9)	Emmerling Josef	Emmerling Josef
16	Steiner, Rassl (6)	Emmerling Josef neobydlený dům, na zboření	Emmerling Josef	zbourán
17	Wurdack (17)	Wurdack Franz (4)	Wurdack Franz	Schwabová Magdalena
18	Sangl, Wach, Schmidt (10)	Sangl Josef (3)	Sangl Josef	Sangl Andreas
19	spáleniště		zbourán	zbourán
20	Gebert, Seifert (9)	Gebert Anton (7)	Gebert Anton	Gebert Anton
21	Gebert, Neubert (9)	Gebert Anton (7)	Gebert Anton	Gebert Anton
22	Kraus (9)	Gebertová Anna (4)	Gebertová Anna	Gebertová Anna
23	Gebert, Schön, Bauer (10)	Gebert Martin (11)	Gebert Martin	Fischerová Theresia
24	Schmutzer (13)	Sack Leopold (4)	Sack Leopold	Sack Leopold
25	Fissmann, Schaffer (6)	Müller Otto (7)	Stelzner Georg	Stelzer Georg
26	Wach (7)	Wach Wenzl (6)	Wach Josef	Wach Josef
27	Wolf (12)	Wolf Mathias (3)	Wolf Matthias	Wolf Mathias
28	Vogl (13)	Vogl Wenzl (8)	Vogl Wenzl	Vogl Wenzl
29	Schultes, Blaha (3)	Emmerling Ignaz (5)	Emmerling Ignaz	Emmerling Ignaz
30	Gebert, Gatt (9)	Gebert Anton (6)	Gebert Anton	Gebert Anton
31	Wach (5)	Wach Josef (7)	Wach Josef	Wach Josef
32	Tschada (7)	Schaffer Gustav (8)	Bretthauerová Marie	Bretthauerová Marie
33	Franz, Blaha, Stelz, Schröter (14)		zbourán	zbourán
34	Gebert, Reindl (7)	Sorger Johann (3)	Sorger Karl	Sorger Karl
35	Sack, Fissmann (15)	Schmutzer Georg (6)	Schmutzer Georg	Schmutzer Georg
36	Weidl (7)	Stipanovsky Andreas (2)	Nistlerová Magdalena	Hamperl Johann
37	Röhling(8)	Röhling Andreas (5)	Röhling Andreas	Röhling Andreas
38	Rassl (9)	Raßl Josef (2)	Rassl Josef	Rassl Josef
39	Peutelschmidt, Sack (4)	Stipanovsky Josef (3)	Nistlerová Magdalena	Hamperl Johann
40	Röhling (7)	Röhling Georg (5)	Röhling Georg	Röhling Georg
41	Rassl, Czech, Sack, Blaha (17)	Schaffer Johann (3)	Schaffer Johann	Röschová Anna
42	Vogl, Peutelschmidt, Wolf (12)	Fissmann Franz (7)	Fissmann Franz	Fissmann Franz
43	Lichtneckert, Blaha (14)	Sack Andreas (9)	Sack Andreas	Wurdack Andreas
44	Sack, Schilling, Sorger (6)	Lockl Franz (6)	Lockl Franz	Lockl Karl

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných)	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti)	Adressbuch 1925	Anschriftenbuch 1938
45	spáleniště	Heidlerová Hermina (8)	Unterrichterová Hermina	Unterrichterová Hermina
46	Schmidt, Sack, Lichtneckert (14)	Rassl Wenzl (3)	Rassl Wenzl	Rassl Wenzel
47	Wach, Fissmann (3)	Gebertová Margareta (1)	Gebertová Margareta	Scgaffer Franz
48	Gebert, Sack (6)	Dědicové po Josefu Gebertovi (5)	Gebertová Rosalie	Schafferová Rosalie
49	Tschada (6)	Grüner Franz (7)	Grüner Franz	Grünerová Aloisia
50	Gebert (10)	Wurdack Franz (10)	Wurdack Franz	Sangl Andreas
51	Zirwick, Sorger (14)	Zirwick Josef (5)	Zirwick Josef	Zirwick Josef
52	Lichtneckert, Wurdack (7)	Wurdack Josef (4)	Steiner Andreas	Steiner Andreas
53	Fissmann (8)	Fissmann Franz (3)	Fissmann Franz	Fissmann Rudolf
54	Magerl, Hero (8)	Schildová Anna (6)	Schild-Spannenbergová Anna	Schild-Spanenberg J.
55	Buschl, Schmutzer (3)	Schödlová Magdalena (6)	Schödlová Magdalena	Schödlová Magdalena
56	Schaffer, Gastenberg (5)	Gebert Franz (3)	Gebert Franz	Gebert Franz
57	Röschenthaler, Krautzer, Baier, Herro, Lichtneckert, (31)	Reiss Johann (4)	Reis Johann	Reiss Josef
58	Gebert (6)	Gebert Wenzl (5)	Gebert Wenzl	Gebert Emmerich
59	Gebert, Bagler (10)	Schaffer Josef (3)	Schaffer Josef	Schaffer Josef
60	Schmidt, Tschada, Schaffer (4)	Kasseckert Georg (5)	Kasseckert Georg	Lockl Franz
61	Gebert (8)	Gebert Josef (4)	Gebert Josef	Gebert Marie
62	Schilling (5)	Schilling Wenzl (6)	Schilling Wenzl	Schilling Wenzl
63	Rassl, Sack, Kraus (10)	Raßl Josef (6)	Rassl Josef	Rassl Josef
64	Schultes, Fischer (6)	Gebert Josef (9)	Gebert Josef	Sack Martin
65	Schaffer (8)	Schafferová Margareta(6)	Schaffer Karl	Schaffer Karl
66	Gebert, Lichtneckert (14)	Gebert Anton (5)	Gebert Anton	Gebert Ignaz
67	Sommer, Müller, Sürck, Gross (15)	Arnold Josef (2)	Arnold Josef	Arnold Josef
68	Rassl (10)	Raßlová Magdalena (4)	Rasslová Magdalena	Rassl Andreas
69	Sorger (10)	Sorger Georg (5)	Sorger Georg	Sorger Georg
70	Reindl, Arbes (8)	Blaha Josef (5)	Dědicové po Reindlovi	Maier Andreas
71	Hähn (7)	Schmidt Andreas (4)	Schmidt Andreas a Marie	Vogl Franz
72	spáleniště	Stipanovsky Josef (2)	Stipanovsky Josef	Zimmertová Anna
73	Eckstein (9)	Maier Johann (8)	Maier Johann	Maier Johann
74	Steiner (7)	Steinerová Katharina (2)	Steiner Katharina	Steiner Josef

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných)	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti)	Adressbuch 1925	Anschriftenbuch 1938
75	Vogl, Fissmann (6)	Vogl Johann (2)	Vogl Franz	Vogl Franz
76	spáleniště	Wurdacková Katharina (4)	Wurdack Andreas	Wurdak Marie
77	Lichtnecker (3)	Sorgerová Josefa (5)	Sorgerová Josefa	Sorgerová Josefa
78	Lockl, Schaffer (8)	Steinerová Katharina (4)	Steinerová Katharina	Steinerová Ktahrina
79	Maier (4)	Mayer Josef (7)	Maier Josef	Maier Josef
80	Wolf (8)	Wolf Andreas (6)	Wolf Andreas	Wolf Andreas
81	Hörl, Lichtneckert, Müller (12)	Lockl Franz (4)	Lockl Ludwig	Junghans Johann
82	Sack, Lichtneckert, Tonka (28)	Sack Martin (8)	Sack Martin	zbourán
83	Schilling, Müller, Blobner, Lichtneckert (8)	Mathy Georg (3)	Mathy Georg a Marie	Mathy Georg a Marie
84	Schultes, Wolf, Lockl, Gastenberger, Masamscheck (13)	Obec Staré Sedliště kanceláře, učitelství pokoj (7)	Obec Staré Sedliště	Obec Staré Sedliště
85	spáleniště	Gebertová Maria (1)	Sorger Karl	Sorger Karl
86	spáleniště	-	zbourán	zbourán
87	Berman (4)	Lindner Josef (4)	Resatschová Marie	Resatschová Marie
88	Mayer (5)	Schilling Josef (4)	Schilling Josef	Schilling Josef
89	Gebert (9)	Steiner Josef (10)	Steiner Josef	Steiner Josef
90	Sorger, Lichtneckert, Sollner (7)	Sorgerová Theresia (7)	Sorgerová Theresia	Sorgerová Margareta
91	Träger, Sorger (8)	Sorger Josef (5)	Sorger Josef	Sorger Karl
92	Rassl, Weidl (8)	Sack Wenzl (6)	Sorger Karl	Sorger Karl
93	Thomaier (16)	Gebertová Rosalia (3)	Gebertová Rosalie	Gebert Rasalie
94	Garreis (6)	Garreisová Theresia (2)	Garreisová Theresia	Arnoldová Betty
95	Gebert (7)	Tschecková Maria (6)	Czechová Anna	Schaffer Andreas
96	Wurdack, Wilfarth, Reb, Schmutzer, Arnold (29)	Blahová Katharina (4)	Blahová Katharina	Blahová Katharina
97	spáleniště	Schmidtová Marie (3)	Schmidtová Marie	Schmidtová Marie
98	Baier, Stangl (9)	Bayer Franz (11)	Bayer Franz	Bayer Gregor
99	spáleniště	-	nestojí	nestojí
100	spáleniště	-	Staveniště	staveniště
101	Masel, Hubel, Steiner (14)	Thums Anton (4)	Thums Anton	Thums Johann
102	Seidling, Vogl (20)	Träger Wenzl (12)	Träger Wenzl	Träger Wenzl
103	Neiber, Tums, Gebert, Lobler (21)	Stiepanowsky Michl (13)	Hiltscher Leopold	Hiltscher Leopold
104	Baier, Peierl (7)	Hörl Anton (4)	Hörl Anton	Hörl Anton
105	Gebert, Nibelaker (16)	Blaha Andreas (10)	Franz Georg	Schmidtová Marie
106	spáleniště	Bayerová Margaret (2)	Baierová Margareta	Bayer Josef

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných)	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti)	Adressbuch 1925	Anschriftenbuch 1938
107	Räsenthaler, Wilhelm (24)	Rösenthaler Johann (4)	Wilhelm a Rösenthaler	Rösenthaler a Wilhelm
108	spáleniště	Justová Anna (1)	Thuy Josef	Bittner Josef
109	Baier, Arnold, Träger (15)	Häuslmayer Josef (8)	Garreis Martin	Häuslmayerová Magdaleny
110	Kasseckert, Lockl (9)	Stangl Josef (5)	Stangl Josef	Stangl Josef
111	Röhling, Baier (7)	Emmerling Wenzl (3)	Emmerling Wenzl	Emmerling Wenzl
112	Seuling, Emerling (10)	Arnold Jakob (4)	Arnold Jakob	Arnoldová Anna
113	Wilfart, Dürl (18)	Hubl Josef (6)	Hubl Josef	Hubl Josef
114	Schmidt, Reindl, Beck (11)	Dürlová Marie (9)	Garreis Martin	Garreisová Margareta
115	Maier, Weingandt, Blaha (14)	Mayer Johann (10)	Stangl Andreas	Stangl Andreas
116	spáleniště	Reiter Georg (4)	Reiterová Katharina	Reiter Katharina
117	Gerreis, Sternkopf (12)	Bayer Josef (7)	Bayer Josef	Pivovar Chodová Planá
118	Gebert (4)	Gebert Franz (6)	Gebert Franz	Gebert Franz
119	Maier, Wladarsch (15)	Mayer Moritz (6)	Maier Moritz	Mayer Moritz
120	Egert, Tums, Baier, Putzler, Rösch, (23)	Rösch Wenzl (8)	Rösch Wenzel	Rösch Wenzl
121	Wurdack, Frank (10)	Vogl Georg (3)	Vogl Georg	Thums Josef
122	Aschenbrena, Heinz, Friedl, Egert (17)	Aschenbrenner Josef (4)	Aschenbrenner Josef	Aschenbrenner Josef
123	Lockl (8)	Lockl Franz (4)	Wilfling Franz	Wilfling Franz
124	Sack (6)	Tschada Josef (4)	Tschada Josef	Tschadová Rosalie
125	Gebert (4)	Sacková Katharina (1)	Sack Franz	Thums Andreas
126	Schicka, Friedl, Wolf, Baier, Bluma, Böck (6)	Heidlerová Hermina špitál (8)	špitál	Unterrichterová Hermina – špitál sv. Osvalda
127	Fickerscherer (4)	Maier Michl (2)	Maier Michl	Mayer Rudolf
128	Sorger, Rassl (5)	Sorger Wenzl (4)	Sorger Wenzel	Sorger Andreas
129	Rohner, Sorger (15)	Maier Martin (5)	Maier Martin	Maier Martin
130	Hörl, Rassl, Rustler (17)	Hörl Josef (5)	Hörl Josef	Hörl Andreas
131	Reiter, Bluma (12)	Reiter Andreas (3)	Reiter Andreas	Reiter Andreas
132	Hörl (10)	Hörlová Marie (3)	Thums Josef	Thums Josef
133	Maier (10)	Lockl Johann (6)	Lockl Johann	Lockl Johann
134	Müller, Stipanovsky, Rassl (22)	Lockl Andreas (4)	Lockl Andreas	Locklová Anna
135	Hörl, Steiner (5)	Willfahrt Andreas (3)	Willfahrt Andreas	Gebert Josef
136	Muslin, Körber, Tums (11)	Stopferová Marie (4)	Stahl Josef	Stahl Josef
137	Seifert, Sack (8)	Schwallmann Ignaz (7)	Schwallmann Ignaz	Schwallmann Ignaz

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných)	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti)	Adressbuch 1925	Anschriftenbuch 1938
138	Sorger (4)	Bauer Johann (6)	Klein Josef	Klein Josef
139	Träger, Röhling (8)	Träger Franz (2)	Träger Franz	Träger Franz
140	Tschanderl, König, Zimert, (21)	Reindl Josef (5)	Unterrichterová Hermína	Unterrichterová Hermína
141	Müller, Reindl (13)	Bayer Johann (3)	Kasseckert Franz	Kasseckert Franz
142	Sangl, Fischer (6)	Sack Josef (4)	Sack Josef	Sack Josef
143	Troglauer, Willfahrt (6)	Troglauer Josef (11)	Troglauer Josef	Troglauer Josef
144	Böhm (13)	Kasseckert Josef (7)	Kasseckert Josef	Kasseckert Josef
145	Stipanovsky (7)	Maierová Anna (3)	Maierová Anna	Maierová Margareta
146	Lockl (4)	Lockl Anton (7)	Lockl Anton	Lockl Anton
147	Stipanovsky (7)		Lockl Anton	Lockl Anton
148	Metka (6)	Sack Georg (2)	Sack Georg	Thums Andreas
149	Grüner (4)	Sack Franz (6)	Sack Franz	Sack Franz
150	Gebert (5)	Lorenz Anton (7)	Lorenzová Marie	Bittnerová Hermína
151	Schmidt (7)	Kreuzer Johann (7)	Kreuzer Johann	Kreutzer Johann
152	Schwallmann, Stipanovsky (12)	Thums Johann (11)	Thums Johann	Thums Johann
153	Bagler (ř)	Schaffer Andreas (6)	Schaffer Andreas	Schaffer Andreas
154	Walter, Stangl (12)	Stangl Andreas (4)	Stangl Andreas	Kasseckert Franz
155	Stahl (10)	Fritz Andreas (2)	Blaha Josef	Blaha Josef
156	spáleniště	Peutlschmidt Josef (5)	Peutlschmidt Josef	Peutelschmidt Josef
157	spáleniště	Schmidt Andreas neobydlený dům	Staveniště	staveniště
158	spáleniště	-	Gebert Wenzl	Gebert Emmerich
159	spáleniště	Schaffer Andreas (2)	Schaffer Andreas	Schaffer Josef
160	Baier (6)	Helgert Georg (13)	Helgertová Katharina	Helgertová Katharina
161	Fritz (6)	Seifert Georg (9)	Seifert Georg	Seifert Anton
162	spáleniště	Gebertová Magdalena (1)	Gebert Anton	Gebertová Anna
163	Schild, Rösenthaler, Stipanovsky, Reindl (16)	Thuy Josef (4)	Helgertová Anna	Pilz Gretl
164	Schild, Blaha (8)	Tschadová Anna (6)	Hahn Franz	Tschadová Katharina
165	Baier (2)	Steiner Josef (5)	Thums Josef	Thums Josef
166	Stich, Wazka, Kauer (6)	Stich Josef (3)	Stich Josef	Stichová Margareta
167	Hofman, Sorger, Stipanovsky (9)	Reb Karl (7)	Reb Karl	Reb Karl
168	Reindl, Schaffer, Thums, Baier (14)	Reindl Eduard (3)	Reindl Eduard	Reindl Eduard
169	Reindl, Arnold (8)	Tuttenstätterová Anna (5)	Wilhelm Josef	Wilhelm Josef
170	Stich (8)	Stich Georg (4)	Stich Georg	Reindl Franz

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných)	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti)	Adressbuch 1925	Anschriftenbuch 1938
171	Tshandal, Saibl (7)	Fissmann Moritz (3)	Fissmann Moritz	Fissmann Moritz
172	Reiter, Eckstein (10)	Schaffer Franz (6)	Schaffer Franz	Schaffer Ignaz
173	Lösner, Ziegler (7)	Fissmannová Magdalena (5)	Fissmannová Magdalena	Fissmann Rudolf
174	Kraus (4)	Suwová Marie (3)	Bolednik Franz	Bayer Ferdinand
175	Seidling, Grünner, Stipanovsky, Baier, Eckstein (23)	Seidling Josef (3)	Seidling Josef	Steinerová Marie
176	Schilling (6)	Maier Anton (8)	Maier Anton	Mayer Georg
177	Schmidt, Frank, Wurdack (6)	Schmidtová Isabelle (6)	Kumpf Isa	Kumpf Gustav
178	Kopetz, Gibsch (3)	Schöniger Karl (3)	fara	Fara
179	Lichtneckert, Reitter (10)	Lichtneckert Josef (2)	Lichtneckert Josef	Gebert Andreas
180	Reiter, Schaffer (6)	Reiter Alois (5)	Reiter Alois	Reiter Alois
181	Schilling, Walter (7)	Schilling Anton (7)	Schilling Anton	Lockl Alfred
182	Baier, Emmerling (17)		Baier Franz	Baier Franz
183	Baier, Gebert (11)	Bayer Franz (7)	Baier Franz	Baier Franz
184	Wenisek, Frankenber, Grünner (10)	Reindl Josef (4)	Reindl Josef	Reindlová Margareta
185	Baier, Lichtneckert (7)	Bayerová Marie (4)	Bayerová Marie	Bayerová Marie
186	Thomaier, Blaha (8)	Wilhelm Josef (3)	Schneider Anton	Schneider Anton
187	Schwalman, Gebert (10)	Kasseckert Jakob (3)	Kasseckert Jakob	Kasseckert Jakob
188	Frank, Schmidt (9)	Schwarzmaier Betti (5)	Schwarzmaier Barbara	Schwarzmaier Barbara
189	Wurdack, Tums (11)	Wick Josef (4)	Wick Josef	Wick Josef
190	Blumma, Schaffer (11)	Rasslová Magdalena (3)	Rasslová Magdalena	Rassl Anton
191	Schmidt (6)	Schmidt Georg (4)	Schmidt Georg	Hahnová Resi
192	Reiter, Blaha (13)	Jäger Anton, Rasslová Magdalena (12)	Rassl Wenzl	Rasslová Magdalena
193	Saifert, Blaha, Frank (14)	Kraus Georg (5)	Kraus Georg	Kraus Georg
194	Träger, Fichtl (11)	Diebl Franz (2)	Diebl Franz	Diebl Franz
195	Maier, Baier (7)	-	Stavenišťe	stavenišťe
196	Emmerling (2)	Emmerling Josef	Emmerling Josef	stavenišťe
197	Häusmaier (3)		Stavební místo	Thums Andreas
198	Sack, Räsch (17)	Sacková Anna (3)	Sacková Anna	Sack Anna
199	Reiter, Becher (9)	Guberová Elisabeth (1)	Guberová Elisabeth	Guber Heinrich
200	Scholz, Fritz, Thums, Krünes, Kasseckert (15)	Wilhelm Anton (5)	Wilhelmová Margarete	Stöckl Josef
201	Eheim, Schaffer (12)	Dick Josef (6)	Dick Josef	Schober Wenzl
202	Lichtneckert (6)	Lichtneckert Andreas (3)	Lichtneckert Andreas a Theresia	Lichtneckertová Theresia

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných)	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti)	Adressbuch 1925	Anschriftenbuch 1938
203	Kraus (12)	Kraus Peter (5)	Kraus Peter	Kraus Peter
204	Wurdak, Faber, Stipanovsky (6)	Reindl Martin (4)	Reindl Martin	Lorenzová Anna
205	Hörtl, Reiter, Röschenthaler, Tums (16)	Thomeier Josef (5)	Thomeyer Josef	Thomayer Josef
206	Stöckl, Blaha (5)	Kohl Leonard (3)	Kohlová Anna	Kohlová Anna
207	Lockl, Tiller (9)	-	Stavební místo	Dick Karl
208	Baier, Kasseckert, Blaha (19)	Baier Franz (4)	Bayerová Elise	Baierová Elise
209	Gebert (4)	Häupl Johann (2)	Häupl Johann	Hörl Josef
210	Dübl, Gebert (3)	Kraus Wenzl (5)	Kraus Wenzl	Kraus Edmund
211	Gebert, Heindl, Rauch (10)	Gebert Anton (3)	Gebert Anton	Gebert Georg
212	Willfahrt, Ullmann (12)	Blaha Josef (3)	Blaha Josef	Blaha Josef
213	Maier, Fissmann, Tomaier, Roth (8)	Röhling Anton (5)	Röhling Anton	Röhling Jakob
214	Tschada, Egert (5)	Blaha Josef (9)	Blaha Johann	Jäger Franz
215	Schaffer, Thuy (17)	Heindl Johann (3)	Heindlová Margarete	Heindlová Margareta
216	Wurdack (7)	Beer Martin (11)	Beer Martin	Beer Martin
217	Samota patřící ke Mchovu	-	Rasslová Marie	Rasslová Marie
218	Samota patřící ke Mchovu	Böhm Philipp (7)	Böhm Philipp	Böhm Philipp
219	Samota patřící ke Mchovu	Gebert Johann (3)	Gebert Johann	Gebert Johann
220	Baier (8)	Reindl Franz (2)	Gebertová Marie	Gebertová Magdalena
221	Köhler, König (5)	Uhlmannová Margaret (3)	Ullmannová Margarete a Köhlerová Anna	zbourán
222	Reiter, Wenisch, Bergler, Schild-Spanenberg (10)	Schildová Anna (4)	Schild-Spannenbergerová Anna	Steiner Josef
223	Weingand, Sack (8)	Weingant Anton (2)	Weingardtová Anna	Weingandt Anton
224	spáleniště	Thums Anton (5)	Thums Anton	Thums Anton
225	Stelz (5)	Bayer Leopold (6)	Bayer Leopold	Bayer Leopold
226	Pivovar – Matausch, Schaffer, Sieber, Hütl, Blaha (12)	Heidlerová Hermina (3)	Panský pivovar	Pivovar Cheb
227	Hájovna patřící k Úšava	Steitz Johann (2)	Seitzová Anna	Seitz Johann
228	Sangl, Tschada (6)	Sangl Anton (4)	Sangl Anton	Sangl Elisabeth
229	Emerling, Schaffer, Gebert (12)	Emmerling Andreas (3)	Emmerling Andreas	Emmerling Andreas
230	Schaffer, Stich, Grünes, Putzler, Gebert (23)	Schaffer Andreas (8)	Schafferová Marie	Schaffer Marie
231	Steiner (4)	Arnold Josef (4)	Arnold Josef	Arnold Josef
232	Kraus, Sorger (13)	Fritz Andreas (8)	Fritz Andreas	Fritz Andreas

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných)	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti)	Adressbuch 1925	Anschriftenbuch 1938
233	Reindl (10)	Reindl Heinrich (4)	Reindl Heinrich	Reindl Heinrich
234	Steiner (2)	Steinerová Anna (2)	Steinerová Anna	Bethová Marie
235	Rassl, Wolf (11)	Raßl Anton (8)	Rassl Anton	Rassl Anton
236	Tschada (5)	Zimmert Anton (4)	Fissmann Josef	Fissmann Josef
237	Rönnner, Lorenz, Jäger, Menzl (12)	Franz Anton (4)	Franz Anton	Franz Josef
238	Panská cihelna	-	Staveniště	staveniště
239	Rassl (18)	Lichtneckert Anton (5)	Lichtneckert Anton	Lichtneckert Josef
240	Rösch (4)	Lichtneckertová Maria (1)	Lichtneckertová Marie	Lichtneckertová Marie
241	Marka (2)	Wolf Josef (6)	Wolf Josef	Wolf Josef
242	Emerling (4)	Gebert Josef (6)	Gebertová Anna	Gebert Anton
243	Putzlocher (2)	Reiter Franz (5)	Reiter Franz	Kreuzer Johann
244	Würl, Emerling (5)	Schaffer Josef (6)	Schaffer Josef	Schaffer Josef
245	Sorger (3)	Sorger Jakob (4)	Sorger Jakob	Sorger Martin
246	Wach (2)	Thums Josef (5)	Sorgerová Katharina	Fleischmann Franz
247	Schultes, Hütl (10)	Schultes Josef (8)	Schultes Josef	Schultes Josef
248	Watzka, Blaha (9)	Watzka Anton (8)	Watzka Anton	Watzka Anton
249	Kohner, Sieber, Zapf, Bergler, Rindler, Steiner, Fücklscherer (9)	Geberth Martin (15)	Fischerová Theresia	Fischer Theresia
250	Gebert (8)	Gebert Andreas (7)	Gebert Andreas	Gebert Andreas
251	Rassl, Erb (8)	Schmidt Josef (3)	Schmidt Andreas	Schmidtová Marie
252	Walterer, Blobner (6)	Windischová Magdalena (2)	Deglmann Josef	Deglmann Josef
253	Polifka (6)	Sorger Michl (4)	Sorger Michl	Sorgerová Marie
254	Sorger (4)	Sorgerová Maria (4)	Sorgerová Marie	Sorgerová Marie
255	Steiner (7)	Steiner Anton (6)	Steiner Anton	Steiner Anton
256	Klinger, Rassl, Stelzner, Lindner, Thomeier (13)	Obec Staré Sedliště škola	škola	Obec Staré Sedliště škola
257	Gebert, Arnold, Tschanal (6)	Wach Heinrich (3)	Wach Heinrich	Wach Heinrich
258	Radl, Brunner (4)	Lenhart Anton (5)	Lenhartová Marie	Lenhardtová Marg.
259	Bergler (4)	Bergler Josef (4)	Berglerová Aloisia	Beglerová Resi
260	-	Stanglová Margaret (8)	Stangl Josef	Stangl Franz
261	-	neobydlený dům	Gebertová Marie	Gebertová Kathi
262	-	Schaffer Josef (9)	Schaffer Josef	Schaffer Josef
263	--	-	Emmerling Wenzl	Emmerling Wenzl
264	-	Arnold Jakob (2)	Arnold Jakob	Arnold Franz

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných)	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti)	Adressbuch 1925	Anschriftenbuch 1938
265	-	Kasseckert Anton (6)	Kasseckertová Margareta	Kasseckertová Margareta
266	-	Garreis Nikolaus (7)	Garreis Nikolaus	Lorenz Karl
267	-	Gebertová Anna (1)	Gebert Franz	Gebert Franz
268	-	Sommer Johann (2)	Sommer Johann	Gebert Franz
269	-	Röschenthaler Georg chudobinec (5)	Obecní chudobinec	zbourán
270	-	-	Aschenbrenner Josef	Aschenbrenner Josef
271	-	-	Staveniště	staveniště
272	-	-	Staveniště	staveniště
273	-	Stiepanovsky Georg (4)	Stipanovsky Georg	Stipanovska Margareta
274	-	Reindl Michl neobydlený dům	Wilhelm Josef	Wilhelm Josef
275	-	-	Staveniště	staveniště
276	-	Stopfer Josef (2)	Stopfer Josef	Fissmannová Marie
277	-	-	Baier Franz	Baier Franz
278	-	Dürl Josef (2)	Dürl Josef	Dürl Josef
279	-	Schwallmann Anton (4)	Schwallmann Anton	Schwallmann Anton
280	-	Franz Jakob (5)	Franzová Anna	Franzová Anna
281	-	Walter Johann (3)	Walterová Margarete	Walter Johann
282	-	Fleissnerová Anna (4)	Fleissnerová Anna	Frank Franz
283	-	neobydlený dům	Dick Josef	Schober Wenzl
284	-	Fissmann Anton (3)	Lichtneckert Andreas	Lichtneckert Josef
285	-	Schneider Josef (3)	Schneidrová Marie	Schneider Josef
286	-	Heinz Karl (4)	Heinzová Magdalena	Heinzová Magdalena
287	-	Reiterová Anna (1)	Reiter Franz	Süss Anton
288	-	Bauer Benedikt (5)	Kohlová Anna	Kohlová Anna
289	-	Magerl Georg (3)	Magerlová Magdalena	Magerlová Magdalena
290	-	Keim Franz (6)	Keim Franz	Keimová Anna
291	-	Fritsch Johann (6)	Röschenthaler Wenzel	Fritschová Katharina
292	-	-	Unterrichterová Hermina	Unterrichterová Hermina
293	-	Heidlerová Hermina (9)	Unterrichterová Hermina	Unterrichterová Hermina
294	-	Sangl Franz (4)	Sangl Franz	Schrenk Georg
295	-	Emmerlingová Josefa (1)	Emmerling Andreas	Emmerling Heinrich

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných)	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti)	Adressbuch 1925	Anschriftenbuch 1938
296	-	Hubl Franz (5)	Thameyer Karl	Hublová Marie
297	-	Arnoldová Margaret (2)	Arnold Felix	Arnold Felix
298	-		staveniště	staveniště
299	-		staveniště	staveniště
300	-	Geberth Martin neobydlený dům	Gebert Martin	Fischerová Theresia
301	-	Stahlová Marie (2)	Stahlová Marie	Stahlová Marie
302	-	Schmidt Anton (2)	Farní obec - Umrličí komora	Farní obec - Umrličí komora
303	-	Schilling Jakob (2)	Schilling Jakob	Schilling Jakob
304	-	Heidlerová Hermína(4)	Unterrichterová Hermína	Pivovar Cheb
305	-	Majitelka panství Hermína Heidlerová (20)	Unterrichterová Hermína	Unterrichterová Hermína
306	-	Thums Josef (5)	Reindl Josef	Reindl Josef
307	-	Reindl Josef (2)	Dědicové po Reindlovi	Dědicové po Reindlovi
308	-	Schultes Georg (8)	Schultes Andreas	Schultesová Theresia
309	-	Steiner Andreas (6)	Steiner Andreas	Pivovar Chodová Planá
310	-	Emmerling Wenzl (3)	Emmerling Wenzl a Maierová Theresia	Emmerling Wenzl a Margareta
311	-	Lokální železnice Domažlice-Tachov (6)	Železniční stanice	Nádražní budova
312	-	-	Nádražní budova	Nádražní budova sklad
313	-	-	Nádražní budova	Nádražní budova
314	-	Dědicové Josefa Geberta (5)	Dědicové po Geberovi	Gebert Franz
315	-	Lockl Leopold (11)	Lockl Leopold	Steiner Andreas
316	-	Schnabl Anton (4)	Schnabl Anton	Schnabl Anton
317	-	Gebert Josef (3)	Geberth Josef	Gebert Josef
318	-	Juliana, Anna a Johann Tillerovi (6)	Tiller Julie	Tiller Julie
319	-	Schaffer Karl (11)	Tiller Julie	Schaffer Karl
320	-	Tjhomeyer Josef (4)	Thomeyer Josef	Thomayer Josef
321	-	Geberth Anton (10)	Geberth Anton	Gebert Anton
322	-	Kittler Stefan (4)	Girschick Josef	Girschick Josef
323	-	Grüner Anton (9)	Grüner Anton	Grünerová Anna
324	-	-	Reindl Franz	Reindl Franz

č. p.	Rodina bydlící v domě v roce 1880 (+počet členů v domácnosti přítomných i nepřítomných)	Majitel v roce 1921 (+počet členů v domácnosti)	Adressbuch 1925	Anschriftenbuch 1938
325	-	-	Röschenthaler Franz	Röschenthaler Franz
326	-	-	Reindl Karl	Reindl Karl
327	-	-	Heindl Karl	Heindl Karl
328	-	-	Steiner Andreas	Steiner Andreas
329	-	-	Windisch Wenzel	Windisch Wenzl
330	-	-	Reindl Josef	Reindl Josef
331	-	-	Sangl Franz	Sangl Franz
332	-	-	-	Thums Josef
333	-	-	-	Wolf Franz
334	-	-	-	Sanglová Margareta
335	-	-	-	Röhling Anton
336	-	-	-	Fissmann Moritz
337	-	-	-	Bayer Leopold
338	-	-	-	Röschenthaler Johann
339	-	-	-	Baier Josef a Rosa
340	-	-	-	Heindl Franz
341	-	-	-	Stahl Georg
342	-	-	-	Bayer Anton
343	-	-	-	Thomayer Martin
344	-	-	-	Bayer Franz
345	-	-	-	Obec Staré Sedliště

2. STABILNÍ KATASTR JAKO PRAMEN⁵⁷

Od roku 1817 byly zahájeny úpravy pozemkové daně. V nově vzniklém stabilním katastru byla základní jednotkou katastrální obec. Vyměřování probíhalo v letech 1826 – 1843. Výsledkem byl vznik přesných a podrobných katastrálních map. Vedle map vznikaly i další soupisové materiály. Stabilní katastr vstoupil v platnost v roce 1860.

Arch oceňovacího elaborátu ke Starému Sedlišti není datován. Podle ostatního dochovaného materiálu lze oceňovací elaborát datovat do let 1856 – 1858.

Staré Sedliště leží v západní části korunní země české, od krajského města Chebu je vzdáleno 7 ¾ míle, od Tachova 1 ¼ míle a od Boru 7/8 míle. Klima na produkci působí nepříznivě. V roce 1838 činila rozloha podle katastrálního vyměření 1554 jiter, 920 čtverečních sáhů. Části: Katastrální obec se skládá z městečka Staré Sedliště, od něj na západ leží rybárna „Hechtenkorbhäusl“, mlýn a jihovýchodně sirkárna.

Pole se rozkládají od obce jen trochu na západ, ale značně na sever, východ a jih. Jsou částečně rovinaté a částečně pozvolně nakloněné, hlavně na jihu a severu. Louky leží v úpatí (údolí) popisovaného terénu u obydlených částí a jsou v téměř celé oblasti méně vzdáleny od městečka. Pastviny leží východně, jižně a severně od městečka. Na východní straně se rozkládají rybníky. Lesy se vyskytují okrajově na severu a na východě.

Staré Sedliště náleží pod okresní soud v Tachově. V městečku se nachází fara s farářem, farní škola se 2 třídami. Patronem fary i školy je panství Staré Sedliště. Historické památníky zde nejsou.

Se Starým Sedlištěm hraničí na severu vsi Částkov, Tisová, Ostrov, na východě Tisová, Ostrov a Doly, na jihu Doly, Mchov a Nové Sedliště, na západě Nové Sedliště, Úšava a Částkov.

Počet obyvatelstva se uvádí k roku 1850, kdy celkový počet obyvatel byl 1728, z toho 826 obyvatel mužského pohlaví a 902 obyvatel ženského pohlaví. Ti bydlí v 321 obytných částech 232 domů.

V zemědělství pracuje 150 lidí, živnostníků je 76, v obou odvětvích 91 osob a v jiném zaměstnání 4 osoby.

Strava obyvatelstva Starého Sedliště se skládala ráno a večer z mléka, moučné polévky a uvařených brambor, v poledne jedli střídavě polévku, knedlíky, různá jiná jídla z mouky a brambor, krupičnou kaši, zelí a tuřín. Chleba pekli ze žitné mouky nebo pšeničné

---

⁵⁷ Národní archiv, *Stabilní katastr – Duplikát*, inv. č. 3037, karton 1363

mouky. Strava pracujícího obyvatelstva se nijak neliší od stravy ostatních lidí. Jako nápoj pijí nejčastěji vodu a zřídka pivo.

Podle popisné revize z roku 1850 byl zjištěn počet domácích zvířat: 12 koní, 67 oslů, 244 krav. Po změně katastrálního území se změnil počet zvířat na: 10 koní, 1 hříbě, 62 oslů, 250 krav, 97 telat, 68 ovcí, 37 koz, 92 vepřů, 112 chovných hus (matečných hus).

Plemena domácích zvířat: koně pocházejí z obyčejného českého chovu se střední silou a výškou. Hovězí skot pochází z chebských pastvin, je středně velký s docela podsaditou postavou a mají červenohnědou barvu. Ovce jsou z obyčejných pastvin, mají hrubou vlnu a jsou dvakrát ročně stříhány. Kozy patří k obyčejnému druhu, jsou slabé malé postavy a mají hlavně bílou nebo černou dlouhou srst. Vepři jsou bavorského původu, mají protáhlé tělo a hlavu se špičatým rypákem, dlouhé prověšené uši a hladké štětiny.

Běžná potrava pro tyto domácí zvířata: Koně krmí ovsem, senem, obilným šrotem, slámou. Hovězí skot je v zimě krmen slámou, senem, obilným šrotem, bramborami, obilnými slupkami a tuřínem, v létě jen trochu zeleně (trávy), většinou se ale skot pase na pastvinách, ve výjimečných případech dostávají seno. Kromě toho také dostávají zelí a zbytky z tuřínu. Ovce jsou v zimě krmeny senem, slámou a bramborami, v létě jsou na pastvinách. Kozy v zimě dostávají seno, v létě spásají louky. Vepři dostávají po celý rok zbytky z kuchyně a vařené brambory.

Koně se používají běžně na zemědělské práce, pronajímají se obchodníkům. Jen koně, které patří majiteli velkostatku, se používají k různým účelům.

Hovězí skot je určen především k chovu, přebytečné kusy se prodávají. Využívá se z nich hlavně maso, lůj a kůže, dále mléko pro domácí potřebu, z mléka vyrábějí máslo a sýr a část z těchto výrobků prodávají. Skot užívají dále k tažení povozů.

Ovce se chovají především kvůli vlně a masu, dále se z nich využívá kůže a lůj. Tyto produkty se zpracovávají v domácnostech nebo je prodávají jednotlivým živnostníkům jako jsou obchodníci, soukeníci, kožešníci, koželuhové a řezníci.

Vepři se chovají na maso a sádlo, které se využívá hlavně pro domácí potřebu. Prodávají se jen ve vzácných případech, protože je chov vepřů omezován.

Kromě toho dodávají všechna domácí zvířata hnůj tolik nezbytný pro zemědělství.

Stav dobytka ve větších hospodářstvích (v tomto případě je vlastnili řadoví obyvatelé) je průměrně na jedno hospodářství: 2 osli, 2 krávy, 1 tele, 15 ovcí, 1 chovná husa (matečná husa).

Chov drůbeže je v tomto městečku nevýznamný. Včelích úlů je 10.

Labuťský potok vstupuje do jižního území Starého Sedliště, obtéká území z jihozápadu obloukem. Vlévá se do něj potůček Aschauerbachlein, který směřuje od Nového Sedliště a dále potůček Kühlohbachlein. Na potoku jsou v provozu dva mlýny. Ze západní hranice území teče potok nepřetržitě do nejsevernější části, kde vstupuje do území obce Částkov. Tento potok způsobuje škody spolu se sousední řekou Mží v době povodní.

Okolo Starého Sedliště se vyskytují tyto rybníky: Galgenteich (5 14/16 jiter), Langendamnteich (18 1/16 jiter), Neuwechenteich (38 14/16 jiter), Bezdekauteich (18 jiter). Ve všech těchto rybnících jsou nasazeny ryby a každé tři roky jsou rybníky vyloveny.

Ze Starého Sedliště vede západním směrem cesta do Tachova, jihovýchodním směrem cesta do Boru. Obě cesty jsou v dobrém stavu a udržují se z okresních fondů. O ostatní spojovací cesty se starají obyvatelé, ale tyto cesty jsou v zanedbaném stavu.

Nejbližší trh pro obyvatele Starého Sedliště je v Tachově, který je vzdálen 7/8 míle. Výrobci z této obce jezdí se svými výrobky a plodinami obvykle na „obilný“ trh do Tachova. Silnice a cesty, po kterých jezdí obchodníci ze Starého Sedliště na trh do Tachova jsou v dobrém stavu. Týdenní trh se koná v Tachově každou středu.

V katastru Starého Sedliště je vyměřeno v plošné míře: polností 969 jiter, 371 čtverečních sáhů, luk 215 jiter, 212 čtverečních sáhů, zahrad 8 jiter, 34 čtverečních sáhů, pastvin 125 jiter, 1039 čtverečních sáhů, vysokokmenných lesů 103 jiter, 770 čtverečních sáhů, pařezových lesů 1421 jiter, 826 čtverečních sáhů. Zastavěná plocha činí 13 jiter, 1187 čtverečních sáhů, 78 jiter 1161 čtverečních sáhů. Vodní plocha (potoky) 6 jiter, 391 čtverečních sáhů. Silnice a cesty 33 jiter, 846 čtverečních sáhů, úhor 1095 čtverečních sáhů, zastavěná plocha nepodléhající zdanění 215 čtverečních sáhů. Poměr mezi obdělanou půdou a nepoužívanou půdou je 15:1.

V této obci obvykle pěstují na větších polnostech: žito, oves, brambory, pšenice, ječmen, smíšené obilniny málo. Na polích nepatrného rozměru se pěstuje: zelí, řepa a len. Na loukách a pastvinách mají sladké, smíšené a kyselé seno a otavu. V zahradách pěstují pološlechtěná jablka, hrušky, švestky a zeleninu. V dřevnatém území převažují borovice.

Polnosti jsou celkem dobře obhospodařovány trojpolním systémem a mají náležitou produkční sílu, protože používají vydatné množství hnoje. Louky jsou na jaře uklizeny a částečně pohnojeny. Na některých parcelách se musí louky odvodnit nebo naopak zavlažovat. O zahrady se starají nepatrně. Péči o pastviny nechají přírodě.

Překážky, které stojí v cestě zlepšování stavu kultur jsou tyto: půdní kultury jsou z části písčité, z části také jílovité a málo propustné.

Počet dobytka a počet dělníků ve větších hospodářstvích je příznivý. Dělníci v zemědělství mohou vykonávat dostatečně svou práci.

Při zemědělské práci slouží dělníkům tyto nástroje: čtyřkolový vůz se železným kováním, vůz na hnůj, na obilí, žebříňák, jednoduchý pluh se železným rádlem, krajákem a předním podvozkem, ruchač a nákolesník je rovněž zapotřebí. Používají malé a lehké brány, stejně jako velké a těžké. Většina z nich je olemována železem a zinkem.

Je tu zvykem zasít zimní obilí v říjnu a letní obilí v dubnu. Žně začínají obvykle koncem července nebo začátkem srpna, nejpozději však v srpnu. Pokos trávy na seno (senoseč) je stanoven na měsíc červenec a pokos otavy na konec srpna nebo začátek září.

Za kvalitní produkty z této obce se považují žito, oves a brambory na některých polích. Střední kvalitu mají produkty, jako je pšenice, smíšené obilí, brambory, zelí, len a tuřín, sladké a smíšené seno. Špatnou kvalitu má ječmen na některých polích a kyselé seno.

Menší rolníci nechávají produkty pro domácí potřebu. Přebytky mají pouze ze žita a ovsa. Oproti tomu není pokryta potřeba z lesních produktů. Přebytky jdou na odbyt pro potřeby řemeslníků a třídy obyvatel, kteří nemají pole.

V této obci jsou tyto druhy pozemkového vlastnictví: 155 volně prodejných nemovitostí, které jsou průměrně veliké od 8 do 10 jiter. Dále se tu nachází 1 fara, ke které patří 60 jiter, 1 škola, 1 zámek, 1 pivovar, 1 panský dvůr o rozloze 160 jiter, 1 špitál, 2 mlýny o rozloze 8 jiter, 1 fabrika na výrobu sirek, 3 obecní domy (radnice), 65 dominikálních nemovitostí.

Druh stavby domů a hospodářských budov: rolnické usedlosti jsou stavěny v novém prostornějším stylu. Hospodářské budovy jako jsou stodoly jsou zachovány v přiměřeném stylu.

Ve Starém Sedlišti bylo v této době 232 domů. 126 domů je postaveno z kamene nebo pálené cihly a 106 domů je ze dřeva. 13 domů má poschodí, 219 domů je má pouze přízemí. 77 domů má střechu zhotovenou z pálených tašek a 155 domů má střechu šindelovou. 3 domy byly pojištěny u pojišťovny v Terstu, 3 domy u pojišťovny ve Vídni a 3 domy u české pojišťovny.

Panský pivovar vyrobí ročně z 900 měřic sladu, 2 centnýřů chmelu. Na 1800 věder piva se spotřebuje 1000 měřic ječmene, 60 sáhů dřeva. V pivovaru jsou zaměstnáni 3 lidé. Pivo jde na odbyt ve Starém Sedlišti a v okolí.

V obci jsou 2 mlýny se čtyřmi vrchní vodou hnanými oběhy. Ročně semelou okolo 2300 měřic obilí. V mlýnech jsou zaměstnáni 4 lidé.

Na pile, kde pracuje jen 1 člověk, se ročně 2 pilami nařeže 300 špalků.

Ve Starém Sedlišti pracují 1 koželuh a 4 jircháři, kteří ročně z 12 oslích, 30 kravských, 100 telecích, 1000 ovčích, 20 smčích kůží vyrobí 142 kusů tříslované usně a 1020 kusů bílé usně (jircha). Spotřebují k tomu 5 1/2 centnýřů rybího tuku, 1/4 centnýře černého železa, 1/20 centnýře modrého dříví, 10 strychů vápna, 4 sáhy dřeva.

Ve fabrice na výrobu sirek se ročně vyrobí 100 000 bedniček s 2,5 miliony balíčků. Na toto množství spotřebují 70 centnýřů síry, 25 centnýřů kysličníku olovnato-olovičitého, 5 centnýřů kyseliny dusičné, 4 centnýře fosforu, 20 centnýřů škrobu, 5 centnýřů klihu, 1/2 centnýře kyseliny stearinové, 7 centnýřů lepidla, 20 balíků papíru, 20 balíků štítků, 2000 kop dřevěných třísek, 40 sáhů dřeva. Kamna obsluhují 3 lidé. Celkem je ve fabrice zaměstnáno 40 lidí. Sirky jdou na odbyt do Čech a do Rakouska.

Ve Starém Sedlišti se vyrábělo také leštidlo na boty. Ročně se vyrobilo okolo 180 tisíc krabic z 50 centnýřů kostní moučky, 50 centnýřů melasy, 10 rypsů, 5 centnýřů oleje, 5 centnýřů velrybího oleje, 3 centnýřů měděné hmoty. Na obal spotřebují 1000 kop dřevěných třísek, na otop 5 sáhů dřeva. Ve výrobě je zaměstnáno 5 lidí. Leštidlo na boty se prodává především do Prahy.

3. ZPRACOVÁNÍ ARCHIVNÍHO SOUBORU

3.1. Vývoj a dějiny archivního souboru

V roce 1790 propukl v městečku požár při kterém vyhořela radnice i s archivem. Dochovaný spisový materiál pochází tedy až z roku 1819 (kromě dochovaných dvou listin z roku 1697 a 1784).

V roce 1972 byl archivní soubor Velkostatek Staré Sedliště doplněn o pozemkové knihy předané Státním archivem v Plzni. Pozemkové knihy byly pravděpodobně omylem zmanipulovány do tohoto archivního souboru, přestože byly vedeny zástupci městské správy a ne správou panství. Proto neobsahuje archivní soubor Archiv města Staré Sedliště žádné knihy.

V zápisu z archivní dohlídky v budově Místního národního výboru (MNV) Staré Sedliště ze dne 17. - 19. listopadu 1955 je uvedeno, že byly nalezeny staré německé spisy a v deseti balících a jedné bedně byly spisy předány do archivu. Německá obecní kronika a většina německých spisů nebyly podle nařízení Okresního národního výboru (ONV) z roku 1947 uschovány a pravděpodobně byly spáleny. To se stalo nejspíše už za působení místní správní komise. Knihy ze zámecké knihovny byly dány do sběru žákům školy a to údajně žáku Živnému. Jednalo se o knihy převážně latinské s lékařskou tematikou. Sbírkou knih obsahovala také zámeckou kroniku.

V evidenčním listu JAF zavedeném k 31. prosinci 1968 je zapsán 1 karton s datací 1739 – 1948. Kromě rubriky „Stav fondu“, kde se lze dočíst o tom, že se jednalo o „pozůstatek archivního souboru“, zůstal EL JAF nevyplněný. Někdy v pozdějším období do něj někdo připsal další tři kartony (ručně obyčejnou tužkou), aniž by se to projevilo na celkové dataci. Do rubriky „Instituce, z jichž činnosti fond vznikl“ byl vepsán (stejným způsobem) záznam „Cechy?“. V pozdějším manipulačním období byly archiválie týkající se činnosti cechů z archivního souboru AM Staré Sedliště vyčleněny a došlo k založení nového archivního souboru Cechy Staré Sedliště s EL NAD 626. Zápis o přemanipulování tohoto materiálu se nedochoval.

3.2. Archivní charakteristika archivního souboru

Materiál archivního souboru AM Staré Sedliště pochází z let 1697 – 1945. Jedná se o 2 listiny a 3 kartony o celkové metráži 0,35 bm.

Vzhledem k umístění obce v oblasti s převažujícím německým obyvatelstvem je v dochovaných písemnostech užíván německý jazyk. Jen některé písemnosti jsou dvoujazyčné (tzn. německý a český jazyk).

Archivní soubor byl uspořádán podle umělého schématu, který se řídil podle metodického návodu pro pořádání archivních souborů obcí. Jelikož je spisový materiál dochován torzovitě a není možné archivní soubor seřadit podle spisových znaků (ty nebyly důsledně psány), je návod pro pořádání archivních souborů obcí vyhovující pro sestavení inventárního seznamu AM Staré Sedliště. Část písemností do roku 1850 má nadepsán spisový znak Diaetale (záležitosti, které spadaly do kompetence zemského sněmu a stavovské samosprávy – vybírání dávek, nepřímých daní). Vzhledem k neúplnosti jednotlivých spisů byly písemnosti do roku 1850 seřazeny chronologicky.

V archivním souboru se nalézají písemnosti I. a II. kategorie. Fyzický stav archivního souboru je dobrý. V roce 2008 byl spisový materiál odplísňen v SOKA Domažlice se sídlem v Horšovském Týně.

K vnitřní skartaci nebyly navrženy žádné písemnosti.

Z archivního souboru AM Staré Sedliště byly, při jeho inventarizaci v roce 2009, odděleny písemnosti archivního souboru Standesamt Staré Sedliště. Jedná se o abecední soupis knihy zemřelých z let 1944 – 1945 o celkové metrži 0,01 bm. Pro tento archivní soubor byl zároveň založen nový EL NAD s číslem ....

Při inventarizaci byl spisový materiál přemanipulován do 3 kartonů a výsledná metráž činí tedy 0,35 bm.

U inv. č. 47 byl všechn materiál včleněn do jedné evidenční jednotky (N3), aby nebyl materiál stejné povahy rozdělen do dvou evidenčních jednotek. A proto inv. č. 48 – 50 bylo umístěno do evidenční jednotky N2.

3.3. Stručný rozbor obsahu archivního souboru

Kvůli značné torzovitosti archivního souboru AM Staré Sedliště lze využít spisový materiál pouze jako doplňující zdroj pro badatelskou činnost. Naopak velmi důležitá je listina z roku 1784, která zachycuje 14 privilegií udělených Starému Sedlišti v 17. století. Zajímavý je také domovský list s vedutou náměstí Starého Sedliště.

ZÁVĚR

Hlavními úkoly práce bylo zpracování a zinventarizování archivního souboru Archiv města Staré Sedliště. Při zpracování aktového materiálu se vyskytly především problémy metodické. Jelikož se archivní soubor AM Staré Sedliště dochoval mezerovitě, muselo se přistoupit k vytvoření umělého pořadacího schématu.

Využitelnost tohoto aktového materiálu pro historické účely je nepatrná právě kvůli torzovitosti a malému rozsahu. Při bádání v Národním archivu v archivním souboru České gubernium – publicum za účelem vyhledání informací o regulaci magistrátu ve Starém Sedlišti jsem prošla spoustu materiálů, které se týkaly Starého Sedliště, ale o regulaci nebyla ani zmínka. Díky tomuto negativnímu nálezu se mi do rukou dostaly další zajímavé informace.

Ke Starému Sedlišti je dochováno poměrně velké množství materiálu, které nemohlo být do této práce zcela využito. Také z tohoto důvodu chci zbylý a ještě neobjevený materiál zpracovat v dalších pracích a rozšířit tak zapomenutou historii Starého Sedliště.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Literatura

- Tomáš V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618 I.*, Praha 1882
- Václav BAXA, Markéta NOVOTNÁ, Petr PRÁŠIL, *Tachovsko na starých pohlednicích*, Hostivice 2008
- Jana ČECHUROVÁ, *Čeští svobodní zednáři ve 20. století*, Praha 2002
- Josef HAUBELT, *České osvícenství*, Praha 2004
- Heimatatlas des ehemaligen Politischen Bezirkes Tachau – Pfraumberg*, Geretsried 1973
- Jan JANÁK, Zdeňka HLEDÍKOVÁ, Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2005
- Kol. autorů, *Český les*, Praha 2005
- Kol. autorů, *Encyklopedie českých tvrzí, III. díl S-Ž*, Praha 2005
- Kol. autorů, *Historie a současnost podnikání na Mariánskolázeňsku, Tachovsku a Stříbrsku*, Žehušice 2003
- Kol. autorů, *Umělecké památky Čech, III. P/Š*, Praha 1980
- V.V. KREMER, *Dějiny kláštera kladrubského v době románské*, in: Sborník Okresního muzea v Tachově, 1983/17, Tachov 1982
- Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VI. Pro-Sto*, Praha 2004
- Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé Hory do současnosti, I./A-M*, Praha 2008
- Petr MAŠEK, *Zámecké knihovny Tachovska a Stříbrska*, in: Miscellanea oddělení rukopisů a vzácných tisků, 4/1, Praha 1987, s. 147 - 153
- Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu*, in: Sborník archivních prací, X/2, Praha 1960, s. 287 - 293
- Štěpán MLEZIVA, Karel KUČA, *Historický lexikon městysů a měst*, Praha 2006
- Milan MYSLIVEČEK, *Velký erbovník, I.-II.*, Plzeň 2005
- Ottův slovník naučný, IV.*, Praha 1997
- Ottův slovník naučný, XI.*, Praha 1998
- Jan PELANT, *Města a městečka západočeského kraje*, Plzeň 1984
- Jan PELANT, *Znaky a pečete západočeských měst a městeček*, Plzeň 1985
- Antonín PROFOUS, Jan SVOBODA, *Místní jména v Čechách, IV. S-Ž*, Praha 1957

- Zdeněk PROCHÁZKA, *Plánsko a Tachovsko, Historicko-turistický průvodce č. 17*, Domažlice 2002
- Zdeněk PROCHÁZKA, Jan OULÍK, *Historické náhrobníky Tachovska*, Domažlice 1995
- Zdeněk PROCHÁZKA, Jiří ÚLOVEC, *Hrady, zámky a tvrze okresu Tachov, 2*, Tachov 1990
- Martin ROHÁČ, *Roháčův schematismus pivovarů a firemních pivovarských lahví království českého*, 2005
- August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého, XIII.*, Praha 1998
- August SEDLÁČEK, *Místopisný slovník historický království českého*, Praha 1998
- Franz SCHUSTER, *Tachau-Pfraumberger Heimat*, Weiden 1962
- Jindřich ŠEBÁNEK, Zdeněk FIALA, Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Česká diplomatika do roku 1848*, Praha 1984
- Jiří ÚLOVEC, *Zaniklé hrady, zámky a tvrze Čech*, Praha 2000
- Petr VOREL, *Od pražského groše ke koruně české*, Praha 2004

Prameny

- F. B. BATOVEC, *Batovcův příruční místopis zení koruny české*, Praha 1907
- Aleš CHALUPA, Marie LIŠKOVÁ, Josef NUHLÍČEK, František RAJTORAL, *Tereziánský katastr český, II.*, Praha 1966
- Iva ČADKOVÁ, Magda ZAHRADNÍKOVÁ, *Berní rula, 24 kraj plzeňský II.*, Praha 2002
- Gustav FRIEDRICH, *Codex diplomaticus et epistolaris Bohemiae, I.*, Praha 1904
- Handbuch des Königreichs Böhmen für das Jahr 1844*, Praha 1844
- Handbuch des Königreichs Böhmen für das Jahr 1845*, Praha 1845
- Handbuch des Königreichs Böhmen für das Jahr 1846*, Praha 1846
- Handbuch des Königreichs Böhmen für das Jahr 1847*, Praha 1847
- Handbuch des Königreichs Böhmen für das Jahr 1848*, Praha 1848
- Karl HLAWATY, *Adreßbuch und Führer für den politischen Bezirk Tachau und Umgebung*, Tachov 1914
- Kaiserlich Königlicher Schematismus für das Königreich Böhmen auf das gemeine Jahr 1800*, Praha 1800
- Kaiserlich Königlicher Schematismus für das Königreich Böhmen auf das gemeine Jahr 1801*, Praha 1801
- Manfred MASCHAUER, *Kirchsprengel-Chronik Altzedlisch*, Laupheim 2000
- Richard MAYER, *Adreßbuch für den politischen Bezirk Tachau*, Tachov 1925

Národní archiv (NA), *Stabilní katastr – Duplikát*, inv. č. 3037, karton 1363
NA, *Česká dvorská kancelář*, inv. č. 759, karton 556, sign. IV. D 7
NA, *České gubernium – publicum*
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das gemeine Jahr 1802, Praha 1802
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1806, Praha 1806
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1807, Praha 1807
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1808, Prah 1808
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1809, Praha 1809
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1810, Praha 1810
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1811, Praha 1811
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Schaljahr 1812, Praha 1812
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das gemeine Jahr 1813, Praha 1813
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das gemeine Jahr 1814, Praha 1814
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das gemeine Jahr 1815, Praha 1815
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Schalt-jahr 1816, Praha 1816
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das gemeine Jahr 1817, Praha 1817
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das gemeine Jahr 1818, Praha 1818
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das gemeine Jahr 1819, Praha 1819
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Schaljahr 1820, Praha 1820
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1821, Praha 1821
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1822, Praha 1822
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Schaltjahr 1824, Praha 1824
Schematismus des Königreiches Böhmen für das Jahr 1825, Praha 1825
Schematismus des Königreiches Böhmen für das Jahr 1826, Prah 1826
Schematismus des Königreiches Böhmen für das Jahr 1827, Praha 1827
Schematismus des Königreiches Böhmen für das Schalt-Jahr 1828, Praha 1828
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1829, Praha 1829
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1830, Praha 1830
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Schalt-Jahr 1832, Praha 1832
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1833, Praha 1833
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1834, Praha 1834
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1835, Praha 1835
Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Schaltjahr 1836, Praha, 1836

Schematismus für das Königreich Böhmen auf das gemeine Jahr 1837, Praha 1837
Schematismus des Königreichs Böhmen für das Jahr 1838, Praha 1838
Schematismus des Königreichs Böhmen für das Jahr 1839, Praha 1839
Schematismus des Königreichs Böhmen für das Jahr 1840, Praha 1840
Schematismus des Königreichs Böhmen für das Jahr 1841, Praha 1841
Schematismus des Königreichs Böhmen für das Jahr 1842, Praha 1842
Schematismus des Königreichs Böhmen für das Jahr 1843, Praha 1843
Schematismus des Volksschulwesens im Königreich Böhmen, Praha 1894
Statistický lexikon obcí České Republiky, Praha 2005
Státní oblastní archiv v Plzni pobočka Klatovy (SOA v Plzni), *Velkostatek Staré Sedliště*, inv. č. 8, 9
SOA v Plzni, *Rodinný archiv Heidlerů*
SOA v Plzni, *Rodinný archiv Unterriechterů*
Státní okresní archiv Tachov (SOkA Tachov), *Obecná škola (německá) Staré Sedliště*, inv. č. 1, 2, 3
SOkA Tachov, *Okresní úřad Tachov*, inv. č. 693, K 439
SOkA Tachov, *Archiv města Staré Sedliště*
Fritz SCHNELBÖGL, *Das „Böhmische Salbüchlein“ Kaiser Karls IV. über die nördliche Oberpfalz 1366-68*, München-Wien, R. Oldenbourg 1973
Josef SÜSZ, *Schematismus für das Königreich Böhmen, Praha 1877*
Franz WALTER, *Anschriftenbuch für den Gerichtsbezirk Tachau*, Tachov 1938

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Inventář Archiv města Staré Sedliště

Příloha 2

Ilustrace 1: Erb Kfelířů ze Zakšova, in: Milan MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, I.-II., Plzeň 2005

Ilustrace 2: Erb Kavků z Řičan, in: Milan MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, I.-II., Plzeň 2005

Ilustrace 3: Erb Brisigellů, in: Milan MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, I.-II., Plzeň 2005

Ilustrace 4: Ignác Born, in: Josef HAUBELT, *České osvícenství*, Praha 2004

Ilustrace 5: Erb Idnáce Borna, in: Milan MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, I.-II., Plzeň

Ilustrace 6: Ignác Born, in: Josef HAUBELT, *České osvícenství*, Praha 2004

Ilustrace 7: Erb Heidlerů, in: Milan MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, I.-II., Plzeň 2005

Ilustrace 8: MUDr. Karel Josef Heidler, in: SOA v Plzni, *Rodinný archiv Heidlerů*, F7

Ilustrace 9: Hermína a Rudolf Unterrichterovi, in: SOA v Plzni, *Rodinný archiv Unterrichterů*, F1

Ilustrace 10: Interiér zámku, soukromá sbírka Vladislav Bartuška

Ilustrace 11: Zámek před demolicí, in: *Fotopříloha k obecní kronice Starého Sedliště*

Ilustrace 12: Zámek, in: SOA v Plzni, *Rodinný archiv Unterrichterů*, F178

Ilustrace 13: Pohled na zámek, soukromá sbírka

Ilustrace 14: Pohlednice, in: V. BAXA, M. NOVOTNÁ, P. PRÁŠIL, *Tachovsko na starých pohlednicích*, Hostivice 2008

Ilustrace 15: Pohlednice, in: V. BAXA, M. NOVOTNÁ, P. PRÁŠIL, *Tachovsko na starých pohlednicích*, Hostivice 2008

Ilustrace 16: Pohlednice, in: V. BAXA, M. NOVOTNÁ, P. PRÁŠIL, *Tachovsko na starých pohlednicích*, Hostivice 2008

Ilustrace 17: Pohlednice, in: V. BAXA, M. NOVOTNÁ, P. PRÁŠIL, *Tachovsko na starých pohlednicích*, Hostivice 2008

Ilustrace 18: Mapa Stabilního katastru, SOkA Tachov, foto: H. Moravcová

Ilustrace 19: Mapa Starého Sedliště k roku 1938, in: *Heimatatlas des ehemaligen Politischen Bezirkes Tachau – Pfraumberg*, Geretsried 1973

Ilustrace 20: Reklama, panský pivovar, in: Richard MAYER, *Adreßbuch für den politischen Bezirk Tachau*, Tachov 1925

Ilustrace 21: Etiketa sirkárny ze Starého Sedliště, in: Kol. autorů, *Český les*, Praha 2005

Ilustrace 22: Socha sv. Jana Nepomuckého, foto: H. Moravcová

Ilustrace 23: Kříž loupežníka Hanse Tomana, foto: H. Moravcová

Ilustrace 24: Pečeť Starého Sedliště, rodný list 1697, foto: H. Moravcová

Ilustrace 25: Listina 1784, foto: H. Moravcová